

LLUC

GENER-FEBRER 1988

NÚM. 742

225 PTS.

087

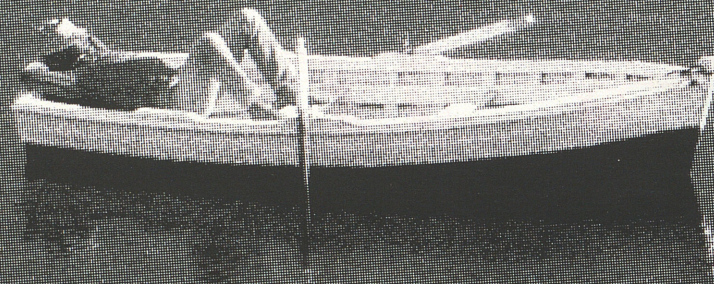
1

Allegro = 80

Preludi

The image shows a page of handwritten musical notation in red ink on aged, slightly yellowed paper. The notation is for a piece titled "Preludi" and is marked "Allegro" with a tempo of 80. The score is written on four systems of staves, each with a treble and bass clef. The music is significantly obscured by large, bold, red scribbles that cover most of the notes and staff lines. In the top right corner, the number "087" is handwritten. In the top left corner, a small number "1" is present. The paper shows signs of age, including some foxing and uneven lighting.

I demà què?

Esta es la pregunta que todos debemos contestar en un momento u otro

Porque la fuerza y los recursos de los años jóvenes van pasando y llega el momento en que la persona ha de tener preparado un fondo propio que le haga posible esperar con tranquilidad los años que suceden a la jubilación.

Para que usted pueda contestar de la mejor manera a esta pregunta, BANCA MARCH ha preparado su Plan de Jubilación. Un plan que puede significar mucho en su futuro.

UN EJEMPLO:
Si Vd. destina al PLA "Sa BANCA" DE JUBILACION 10.000 ptas. cada mes, y supuesto que se obtenga una rentabilidad media efectiva del 11%.

Al cabo de:	Alcanzaria un capital de: (*)	Y solo habria ingresado
5 años	918.200 ptas.	600.000 ptas.
10 años	2.465.420 ptas.	1.200.000 ptas.
15 años	5.072.590 ptas.	1.800.000 ptas.
20 años	9.465.810 ptas.	2.400.000 ptas.
25 años	16.868.640 ptas.	3.000.000 ptas.
30 años	29.342.840 ptas.	3.600.000 ptas.

(*) Supuesta la reinversión con las deducciones fiscales máximas.

T'esperam

Si desea recibir más información su compromiso, llámenos a tel. 46 06 50 y estudiaremos conjuntamente su PLA "Sa BANCA" de JUBILACION su medida, a fin de que este cupa complementado a BANCA MARCH Avda. Neptuno Rosello n.º 8

Nombre: _____ Telf. _____ Apellidos: _____ Domicilio: _____
 Población: _____ C. Postal: _____

LLUC

REVISTA BIMESTRAL
ANY LVIII
GENER-FEBRER 88
N.º 742

Direcció:

PP. Missioners dels Sagrats Cors
Monestir de La Real
07010 Ciutat de Mallorca

Informació i correspondència:

Apartat de correus 619
07080 Palma de Mallorca
Telèfon 75 04 95

Director:

Bartomeu Suau Tugores

Conseller Delegat:

Ramon Ballester i Vives

Cap de Redacció:

Pere J. Llabrés i Martorell

Consell de Redacció:

Miquel Gayà i Sitjar
Gabriel Janer Manilla
Maria de la Pau Janer Mulet
Joan Mas i Vives
Leonard Muntaner i Mariano

Administrador:

Gaspar Alemany i Ramis

Subscripció: 1.300 ptes. anuals
Estranger: 1.500 ptes. anuals
Preu de l'exemplar: 225 ptes.

Els articles publicats en aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus autors.

Fotos:

Arxiu Revista «Pòrtula»
(Marratxí) i Centre de Recerca i Documentació Històrico-Musical de Mallorca

Portada:

Joan Deyà sobre partitura d'Antoni Matheu

Fotocomposició i impressió:

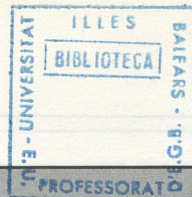
Taller Gràfic Ramon
Jaume Balmes, 43 - Tel. 75 44 32
07004 Palma de Mallorca

Dipòsit legal: P.M. 276-1958
I.S.S.N. 0211-092 X

SUMARI

Pàg.

- 2 **EDITORIAL. Unes declaracions desafortunades i mal contestades.** Comentari a les declaracions del President del Govern Balear a «La Vanguardia» de dia 31-1-1988 i a la rèplica que li donaren alguns partits a Mallorca.
- 3 **Dossier: Música a Malloca en el segle XX**, coordinat pel Centre de recerca i documentació històrico-musical de Mallorca. Joan Parets presenta, com encapçalament la llista de músics compositors mallorquins, nascuts en el present segle. **Apunts per a una història de la música de Mallorca.**
- 9 **Musicologia a Mallorca**, per Xavier Carbonell. Repàs de la seva trajectòria des de mitjan segle XIX fins avui.
- 11 Catalina Gibert presenta **el món coral** a la nostra illa.
- 13 **El món de la bibliografia musical mallorquina. Assaig d'ullada reflexiva**, per Biel Massot i Muntaner.
- 15 **Els Festivals de Bellver (1953-1956). Una Història Musical sobre Mallorca.** Joan Company i Florit ens parla d'aquest grandios espectacle, fruit de la col·laboració entre Joan M.ª Thomàs i el director escènic nord-americà Clyde Robinson.
- 17 Pere Estelrich ha conversat amb el compositor mallorquí, de tanta anomenada, P. Antoni Martorell: **A la recerca del missatge.**
- 18 Gabriel Àngel Vich fa un comentari sobre l'**Auditòrium**, inaugurat dia 3 de setembre del 1969, la gran obra de Marc Ferragut.
- 19 **L'ensenyament de la Música a les Balears. Panoràmica de la situació present i propostes per a la seva correcció**, per Baltasar Bibiloni.
- 21 **La renovació pedagògica en l'Educació Musical. El cant popular com a fonament d'aquesta educació**, per Arnau Reinés i Florit.
- 24 **Alenar. Necessitat d'una oferta musical**, per Antoni Pascual.
- 25 Xavier Carbonell ens parla de l'**Associació de compositors de les Illes Balears**, creada de fresc (gener d'enguany). Precedents i projectes.
- 27 «**A tempo de música**», per Bel Ribot.
- 28 **Fonoteca pública: un servei a la Casa de Cultura**, presentat per Lluís Forteza.
- 29 **L'ESGLÉSIA NOSTRA** té una bona notícia: **Una edició del Nou Testament per a Mallorca, Menorca i Eivissa**, per Pere-Joan Llabrés.
- 32 Josep M.ª Llompart ha presentat **el Llibre**, amb paraules prou eloqüents i sentides: el Nou Testament en la nostra llengua (28-1-1988).
- 34 **La immigració, Canyelles i el nacionalisme.** Reflexions de Mateu Morro sobre les declaracions del president Canyelles.

EDITORIAL

Unes declaracions desafortunades i mal contestades

Dins el desolador i desgraciat paisatge polític que els illencs estam suportant —després de redolar cinc anys amb una mal plantejada, mal administrada i gens engrescadora autonomia— ha esclatat un llamp i s'ha esbravat una tempesta: les declaracions del president Canyelles a «La Vanguardia» de dia 31 del proppassat gener.

Les declaracions han estat contestades a la premsa, al carrer i al Parlament pel PSOE, promotor de la campanya «Terra de tots» amb cartells a façanes i caps de cantons.

Encara que siguem a l'hivern, tot sembla que ja és passat com una tempesta d'estiu.

El problema de la immigració a les Illes, creim que no té la solució adient ni en reformes de la Constitució espanyola vigent —cosa inviable per tants de motius i que devia ser prou coneguda de l'autor de les declaracions—, ni en l'apel·lació a uns «drets humans», vists solament des d'una perspectiva simplista i retallada.

Els dos partits majoritaris a les Illes, que a les eleccions esqueixen la majoria dels illencs amb una nefasta bipolarització partidista, han demostrat en aquesta contesa la insuficiència dels seus arguments i del seu discurs ideològic per enfrontar-se a un fenomen i a un problema que pesa tan greument sobre la nostra societat des dels temps del «boom» turístic, pèssimament administrat pel règim franquista per desgràcia del nostre poble. A la Dictadura, el fenomen migratori li anà molt bé per trobar una solució fàcil al subdesenvolupament de moltes regions de la Península, l'estalvià de promoure l'agricultura i la indústria en aquestes contrades, i de retop li serví per homogeneïtzar lingüísticament i culturalment la «nación española» mentre de les Illes en treia un cabal preciós de divises. Així un poble petit com és el nostre, mancat de defenses en tots els sentits, hagué de suportar la destrucció del paisatge (la «balearització» abominable) a costa d'un increment de construccions que provocaren una allau de «forasters», que encara ara no s'han pogut integrar en percentatges molt elevats.

Cal constatar en aquest punt que el mallorquí —i els altres nadius de les illes germanes— no és racista: més tost és acollidor i hospitalari. «Foraster» és un qualificatiu del qui no parla la nostra llengua; el vingut de fora, quan ja parla mallorquí, deixa de ser «foraster». Tot i amb això cal reconèixer que sempre les allaus de gent nouvinguda —pobres perquè han d'emigrar i pobres sovint de cultura i d'aptitud d'integració— generen algunes reaccions de rebuig en la població autòctona que poden semblar racistes.

Quan es tracta d'apel·lar a «drets humans», en aquest cas el primer que s'ha de reivindicar és el dret a no haver d'emigrar. Això és el que faltava, i continua mancant, en els plantejaments estatalistes i espanyolistes.

Lamentam que s'hagi volgut afalagar uns votants «conservadors» —recordem una vegada més la fibra conservadora dels illencs— atiant un possible caliu colgat d'una animadversió contra els «forasters» incòmodes, per part d'uns que sempre han propiciat un doblegament del nostre poble davant el que ve de fora: llengua imperial, centralisme, uniformisme cultural, etc., els mateixos que han afavorit i afavoreixen urbanitzacions, que espoltreixen encara més el nostre paisatge i que reclamen noves importacions de mà d'obra.

Lamentam que uns altres hagin volgut acontentar els seus electors immigrants, com si aquests fossin víctimes d'un poble que els rebutja i no fa res per acollir-los o integrar-los.

És aquesta una altra mala passada que ens han jugat els polítics. ¿Quan arribaran a reconèixer quines són les desventures que —des dels anys 50 per no anar més lluny— han esclafat el nostre poble i l'han mantingut en la desconexió de ser el qui és? ¿Quan arribarem a gaudir d'una autonomia que respongui de veres a les necessitats reals de vertebrar un poble conscient, personalitzat, amb trets diferenciadors de nacionalitat, que no estigui sotmès a les arbitrietats que uns centres aliens de poder, descoïnxionadors de les realitats que configuren la nostra fesomia històrica, cultural, sociològica, ens van imposant segons les seves conveniències, manipulant, per afegitó, els sentiments d'un poble desinformat?

Dossier coordinat pel Centre de recerca i documentació històrico-musical de Mallorca: MÚSICA A MALLORCA EN EL SEGLE XX

Apunts per a una història de la música de Mallorca

Orquestra de Cambra «Els Solistes de Mallorca»

L'any 1978 aquesta mateixa revista (1) ens publicava un article amb aquest mateix títol on donàvem tot un llistat de compositors mallorquins anteriors al segle XX. Dita llista després d'una sèrie d'anys ens ha servit per a publicar el *Diccionari de Compositors Mallorquins (segles XV-XIX)* (2).

Avui presentam aquesta llista de músics compositors vius i morts nascuts a Mallorca durant aquest segle. No posam ni instrumentistes, ni recopiladors, ni professors, ni intèrprets ja que la revista *Pòrtula* (3) en donà una relació de tots els vius.

Sens dubte, aquesta llista, avui per avui, és inacabada. Agraïrem qualsevol informació que ens permeti corregir-la, completar-la o ampliar-la.

El Centre de Recerca i Documentació Històrico-Musical de Mallorca té les portes obertes per a qualsevol ampliació, tant biogràfica com musical, així com agrairà tota mena d'informació que pugui servir per ampliar els coneixements de tots els qui ens dedicam a la recopilació de dades musicals.

Hem ordenat la llista per ordre alfabètic: llinatges, nom, poble i

any de naixement i als morts poble i any de mort.

Lloseta, estiu de 1987

JOAN PARETS I SERRA

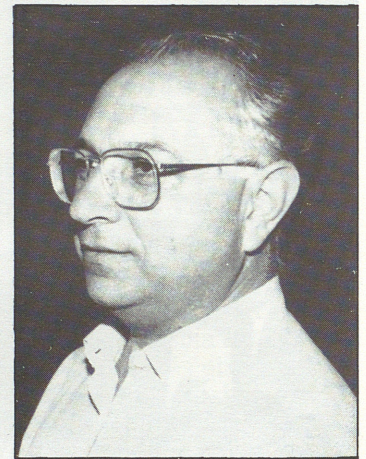
(1) *Lluc* 680 (1978) 26-29.

(2) Joan Paret i Serra - Pere Estelrich i Massutí - Biel Massot i Muntaner; *Diccionari de Compositors Mallorquins (segles XIV-XIX)* Mallorca, 1987.

(3) Biel [Massot i Muntaner] - Toni Pascual [Nadal]; *Guia musical de Mallorca*, in *Pòrtula*, 15-16 (març-abril) 1983. s. p.

Llista de músics compositors mallorquins (segle XX)

ADROVER I MASCARÓ, Miquel	Campos	1942	
ADROVER I VIDAL, Cosme	Santanyí	1935	
AGUILÓ I BORDOY, Agustí		1954	
AGUILÓ I CALDENTY, Fèlix	Petra	1977	
AGUILÓ I CAPLLONCH, Miquel	Inca	1924	
AGUILÓ I FORTEZA, Gaspar	Sa Pobla	1926	
AGUILÓ, Miquel Àngel	Ciutat de Mallorca	1970	
ALBA, Josep F.	Son Servera?		
ALEMANY I PASCUAL, Jaume	Ciutat de Mallorca	1952	
ALIS I FLORES, Roman	Ciutat de Mallorca	1931	
ALOMAR I PERELLÓ, Antoni	Llubí	1946	
ALZAMORA I ALBÉNIZ, Ferran	Ciutat de Mallorca	1928	
AMENGUAL I HOMAR, Francesc	Ciutat de Mallorca	1900	
AMENGUAL I MAYRATA, Josep	Biniali	1908	
ANDREU I MAIMÓ, Francesc	Felanitx	1908	
ARBÓS I CANYELLES, Enric	Ciutat de Mallorca	1926-1976	
ARTIGUES I FEBRER, Bartomeu	Felanitx	1915	
ARTIGUES I MESQUIDA, Bartomeu	Campos	1957	
ARTIGUES, Antoni			
ARTIGUES, Francisca	Felanitx		
BAELL, Francesc	Ciutat de Mallorca		
BALLESTER I MONTSERRAT, Bartomeu	Campos	1900	
BALLESTER I VIVES, Ramon	Son Servera	1919	
BARCELÓ I MOREY, Josep	Vilafranca	1928	
BATLE I PONS, Francesc	Lloseta	1933	
BAUÇÀ I COMPANYY, Joan	Sant Joan		
BAUZA I BAUZA	Vilafranca	1939	
BELLVER, Ferran			
BENNÀSARI I BIBILONI, Miquel	Sa Pobla	1964	
BENNÀSARI I BONET, Andreu	Santanyí		
BENNÀSARI I ORELL, Andreu	Santanyí	1904-1984	
BENNÀSARI I VICENS, Bartomeu	Felanitx	1937	
BERTOMEU, Agustí		1931	
BIBILONI I FEBRER, Joan	Manacor	1953	
BIBILONI I LLABRÉS, Baltasar	Binissalem	1936	
BONAFÈ I ALORDA, Miquel	Manacor de la Vall	1920-1948	
BONET I MIR, Pere	Ciutat de Mallorca	1917	
BONET I VERDAGUER, Joan Ramon	Ciutat de Mallorca	1944	
BONET I VERDAGUER, Maria del Mar	Ciutat de Mallorca	1947	
BONET, Antoni	Manacor	190?	
BONNÍN I AGUILÓ, Francesc	Sa Pobla	1933	
BONNÍN I FORTEZA, Miquel	Sa Pobla	1900	Ciutat de Mallorca 1985
BORRÀS I DE RIQUER, Llorenç	Ciutat de Mallorca	1925	
BOTA I TOTXO, Miquel	Pollença	1920	
BOVER I ORDINAS, Bartomeu	Biniali	1903	Puerto Rico 1954
BRUNET I COMAS, Francisca	La Soledat - Ciutat	1965	
BRUNET I ESTARELLAS, Miquel	Bunyola	1961	
BUSQUETS I BONET, Jordi		1914	Ciutat de Mallorca 1975
CAIMARI I ALOMAR, Antoni	Sa Pobla	1943	
CALAFAT I BUSQUETS, Jaume	Valldemossa		
CALAFAT I VERA, Antoni	Valldemossa	1936	
CALDENTY, Vicenç			
CAMPUZANO, Jaume	Ciutat de Mallorca		
CAÑELLAS I JAUME, Antoni	Ciutat de Mallorca	1911	
CANO, Marusa			

Baltasar Bibiloni

Coral Universitària
al Torrent de Pareis,
dirigida per Joan Company
(1982)

CAPÓ I ADROVER, Miquel dels Sants	Felanitx	1903	Mèxic	1978
CARBONELL, Felip				
CASASAYAS I LADARIA, Lluís	Ciutat de Mallorca	1962		
CLADERA I RAMIS, Rafel	Llubí	1923	Ciutat de Mallorca	1985
CLOQUELL I VALLESPIR, Esteve	Muro	1912		
COLOM I BONET, Ramon	Manacor	1937		
COLOM I POL, Tomàs	Ciutat de Mallorca	1937		
COLOM I RULLAN, Miquel	Sóller	1916		
COLOM, Matilde				
COLLI COMPANY, Joan	Ciutat de Mallorca	1916		
COMPANY, Jaume	Ciutat de Mallorca			
CONTESTÍ I VIVES, Antoni	Llubí	1954		
CORTES I FONS, Xisco	Manacor	1954		
CORTES I FUSTER, Pere	Inca	1905		
COVASI QUER, Rafel	Pollença	1910		
CRESPÍ I CAÑELLAS, Francesc	Ciutat de Mallorca	1955		
DEYÀ I PALERM, Pere	Ciutat de Mallorca	1913-1983		
DOMENECHI COLL, Jaume	Inca	1926		
DURANI JUAN, Pere Joan	Manacor	1905	Pont d'Inca	1968
ENSENYAT I HOMAR, Joan Antoni	Ciutat de Mallorca	1961		
ESCANELLES I TUGORES, Francesc	Ariany	1941	Madrid	1970
ESTARÀS I ESTARÀS, Rafel	Valldemossa	1933		
ESTARELLAS I SABATER, Gabriel	Ciutat de Mallorca	1952		
ESTEVA I GINARD, Antoni	Artà	1905	Ciutat de Mallorca	1972
FEBRER, Miquel Àngel	Manacor	1947		
FERNANDEZ, Agustí	Ciutat de Mallorca	1954		
FERNANDEZ, Toni				
FERRER I ORDINES, Joan	Orient	1908	Ciutat de Mallorca	1982
FIOLI ARBÓS, Xavier	Ciutat de Mallorca	1962		
FIOLI COLOM, Guillem	Valldemossa	1918		
FONS I FERRAGUT, Joan	Manacor	1938		
FONT I BARCELÓ, Joan				
FORTEZA I BONNÍN, Elionor	Manacor	1906		
FORTEZA I CALDENTEY, Lluís	Petra	1957		
FORTEZA I FORTEZA, Nicolau	Felanitx	1918		
FORTEZA I FUSTER, Bernat	Inca	1948		
FORTEZA I REY, Monserrat (Mikofalvy)	Ciutat de Mallorca			
FORTEZA, Miquel				
FULLANA I HADA D' EFAK, Guillem	Manacor	1929		
FULLANA, Gaspar	Ciutat de Mallorca	1966		
FUSTER I PERELLÓ, Margot	Manacor	1933		
FUSTER I VENY, Gaspar	Manacor	1943		

GALMES I MARTÍ, Andreu	Manacor	1967	
GAMUNDÍ I ALEMANY, Llorenç			
GAMUNDÍ, Jaume	Muro		
GARAU I PASTOR, Joan Josep	Santa Maria del Camí		
GARAU I SALVÀ, Climent	Llucmajor	1913	
GARCIA I VAQUER, Dionís			
GELABERT I POL, Guillem	Consell	1938	
GENOVART I FONT, Jaume	Ariany	1932	
GINARD I AMORÓS, Sebastià	Artà	1904-1987	
GOMILA I AGUILÓ, Antoni	Inca	1912	
GUARDIOLA, Jaume	Alaró		
HORRACH I BORRÀS, Coloma	Lloseta		
HORRACH I ROSSELLÓ, Llorenç	Santa Maria del Camí	1945	
JANER I MORA, Miquel	Llucmajor		
JAUME I GARÍ, Pere Antoni	Llucmajor		
JAUME I SENDRE, Andreu	Ciutat de Mallorca	1922	
JUAN I MESTRE, Rafel	Porreres	1908	
JUAN I REYNÉS, Antoni	Sóller	1929-1972	
JUAN I RUBÍ, Vicenç	Ciutat de Mallorca	1945	
JUAN I SALOM, Gabriel	Santa Maria del Camí	1928	
JULIÀ I PROHENS, Miquel	S'Horta	1927	
JULIÀ I RIBOT, Pere	Ariany	1926	
JULIÀ I ROSSELLÓ, Bernat	Felanitx	1922	
JUNCOSA, Enric	Ciutat de Mallorca	1961	
KOVACS I REUS, Francesc	Ciutat de Mallorca	1964	
LÓPEZ I FEMENIAS, Isidor		1901	
LÓPEZ I MASSOT, Lluís	Ciutat de Mallorca	1966	
LÓPEZ I VIDAL, Antoni	Es Molinar	1961	
LLABRÉS I TORRENS, Guillem	Sencelles	1938	
LLADÓ I DAVIU, Pere Bru	Valldemossa	1904	
LLADÓ I VIDAL, Miquela	Ciutat de Mallorca	1948	
LLADÓ, Mateu	Ciutat de Mallorca	1987	
MANRESA I GOMILA, Miquel	Felanitx	1900	
MARTORELL I MIRALLES, Antoni	Montuïri	1913	
MARTORELL, Miquel	Sa Pobla		
MAS I PORCEL, Jaume	Ciutat de Mallorca	1909	
MASOT I MIQUEL, Miquel			
MATAS I BOVER, Pere Josep	Santa Maria del Camí	1934	
MATAMALAS I GRIMALT, Tomeu	Manacor	1952	
MATES, Gerard		1946	
MATEU I BRUNET, Joan	Bunyola	1925	
MATHEU I MULET, Antoni	Sa Vileta	1933	
MAYOL, Carles	Manacor		
MELIÀ I BAUÇA, Pere	Pollença	1903	
MELIÀ I MESTRES, Joan	Porreres	1921	
MESTRES I CREUS, Bernat	Bunyola	1903	
MIRANDA, Toni	Ciutat de Mallorca	1960	
MIRÓ I FUSTER, Margalida	Manacor	1906	
MIRÓ, Pere			
MOLL, Miquel			
MONTSERRAT I PUIG, Mateu	Llucmajor	190?-1978	
MONTSERRAT, Bartomeu	Algaida		
MORAGUES I JUANEDA, Jaume	Calvià		
MORELL I TRUJILLO, Amparo			
MOREY I FERRER, Llorenç	Manacor	1915-1974	
MORLÀ I PALAZON, Antoni	S'Hort d'es Ca	1946	
MULET I BARCELÓ, Antoni	Algaida	1943	

Miquel Manresa

Ciutat de Mallorca 1983

Ciutat de Mallorca 1987

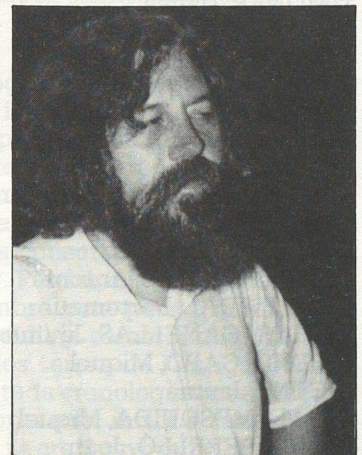
Ciutat de Mallorca 1984

Dossier: MÚSICA A MALLORCA EN EL SIGLO XX

MULET I MULET, Gabriel	Algaida	1901-19??		
MUNARI I CARBONELL, Pere	Sencelles	1925		
NADALI NADAL, Rafel	Manacor	1929		
NADALI ROSSELLÓ, Antoni	Bunyola	1908	Ciutat de Mallorca	1973
NADALI ROSSELLÓ, Guillem	Bunyola	1910	Sóller	1977
NEBOT I OLIVER, Serafi	Son Servera	1932		
NEGRE I COLMILLO, Bernat	Ciutat de Mallorca	1961		
NICOLAU I RAMIS, Josep	Biniali	1902		
NICOLAU I RIUTORD, Antoni	Petra	1962		
NICOLAU I ROIG, Damià	Villafranca de Bonany	1907		
NOGUERA I AMENGUAL, Macià	Biniali	1902	Ciutat de Mallorca	19??
NOGUERA I CERDÀ, Guillem	Campos			
NOGUERA, Toni		1967		
OBRADOR I BURGUERA, Francesc	Ciutat de Mallorca			
OBRADOR I SIQUIER, Antoni	Búger	1942		
OLIVER I MAYMÓ, Mateu	Felanitx	1904		
OLIVER I OLIVER, Gabriel	Algaida	1950		
OLIVER I PUJOL, Sebastià	Ciutat de Mallorca			
OLIVER I SALAS, Tomàs	Llucmajor	1934		
OLIVER I SANCHO, David				
OLLERS I FULLANA, Miquel	Campos	1906	Ciutat de Mallorca	1966
ORDINAS, Josep	Muro			
PALOU I SABATER, Jaume	Ciutat de Mallorca	1922		
PALOU, Pep Xisco	Artà	1963		
PALOU, Joan Carles				
PARDO, Joan	Manacor			
PARERA I FONÇ, Antoni	Manacor	1945		
PASTOR I GARCIA, Joan		1963		
PAYERAS I MULET, Francesc	Inca	1903	Ciutat de Mallorca	1964
PENYA MORLÀ I NICOLAU, Tomeu	Vilafranca de Bonany	1949		
PERICÀS, Miquel Àngel				
PICÓ I AGUILÓ, Josep	Ciutat de Mallorca	1909-1977		
PIÑA I MOLINA, Gabriel	Ciutat de Mallorca	19??-1960		
PIZÀ I PROHENS, Antoni	Felanitx	1963		
PIZÀ I MESQUIDA, Nicolau	Campos del Port			
PLA, Pere				
POCOVÍ, Julià				
POLI ORDINAS, Miquel	Consell	1911-198?		
POMAR I BONNÍN, Bartomeu	Muro	1950		
POMAR I POMAR, Bernat				
POMAR, Perico	Santanyi			
PONSI ARROM, Catalina	Binissalem	1939		
PONSI MELIÀ, Miquel	Montuïri	1942		
POQUET I BOYERAS, Bartomeu	Muro	1928		
PORCEL I MONER, Pere Joan	Andraitx	1923		
PROHENS I CAPÓ, Onofre	Felanitx	1924		
POU, Pere		1968		
PUIGRÓS, Catalina				
RAMIS I AGUILÓ, Ramon	Santa Maria del Camí			
RAMIS I GRIMALT, Francesc	Manacor	1921		
RAMIS, Joan Josep	Santa Eugènia			
REAL I DURAN, Joan	Sineu			
REBASSA I BISQUERRA, Pere	Ciutat de Mallorca	1919-1974		
REINÉS I FLORIT, Arnau	Campanet	1954		

Antoni Caimari

REINÉS I FLORIT, Pere	Campanet	1952		
REUS, Toni	Selva	1958		
REYNÉS I SIMÓ, Joan Llorenç	Sa Pobla			
REYNÉS I SOLIVELLAS, Francesc				
RIERA I ESTARELLAS, Antoni	Bunyola	1911		
RIERA I GOMILA, Andreu	Manacor	1966		
RIERA I MARTÍ, Petra	Manacor			
RIERA I MONROIG, Rafel	Petra	1948		
RIERA I MORAGUES, Antoni	Estellencs	1917-1948		
RIPOLL I SOLIVELLAS, Simó	Selva	1950		
RIUTORT I SERRA, Bernat	Muro	1917-1946		
ROIG I SERRA, A. Toni				
ROS I SANCHO, Josep	Son Servera	1941		
ROSSELLÓ I HORRACH, Llorenç	Santa Maria del Camí	1947		
ROSSELLÓ I VAQUER, A.				
ROSSELLÓ, Miquel	Ciutat de Mallorca			
RUBERT I BESTARD, Miquel Àngel	Inca	1957		
RUBÍ I DARDER, Sebastià	Petra	1911-1987		
RUBIO, Pep Toni				
RUIZ I AZNAR				
				
				Mn. Antoni Matheu
SALAMANCA I FORTEZA, Jaume	Ciutat de Mallorca	1910-1984		
SALETAS I FEMENIA, Guillem	Búger	1926-1976		
SALOM I FERRER, Cristina	Ciutat de Mallorca	1967		
SALVÀ I PASTOR, Antoni	Llucmajor	1905-1981		
SANCHO I ROSSILLÓ, Antoni	Artà	1906	Roma	1980
SANS I LLINÀS, Joan	Ciutat de Mallorca	1907		
SANTANDREU I MORAGUES, Joan	Barcelona	1907	Inca	1956
SEGUÍ I GOMILA, Miquel				
SEGURA I PERELLÓ, Miquel Àngel	Ciutat de Mallorca	1958		
SEGURA, Josep				
SERVERA I CABRER, Joan	Manacor			
SERVERA I PERELLÓ, Antoni	Lloseta	1968		
SIMONET, Miquel				
SIMONET, Sebastià				
SIQUIER I CAPÓ, Pere				
SIQUIER I TORRENS, Rafel	Búger	1935		
SISET, Josep	Sa Pobla	1960		
SUÑER I BONET, Pere	Santanyí	1933		
SUREDA I PUJOL, Jaume	Ciutat de Mallorca	1960		
SUREDA, Antoni				
TAULER I BERGAS, Cristòfol	Felanitx			
TERRADES I FUSTER, Antoni	Manacor			
TIMONER, Damià				
TOSAR, Josep Antoni				
TOUS I COLL, Pau	Bunyola	1909	Roma	1931
TRIAS I ORELL, Nadal	Santa Maria del Camí	1941		
VADELL I SALAS, Jaume	Manacor	1904		
VALENT, Joan		1968		
VALLBONA I ADROVER, Marc	Santanyí	1945		
VALLS, Xavier		1966		
VANRELL, Pere Joan				
VAQUER I RAMIS, Antoni	Felanitx	1916		
VENY I VIDAL, Bartomeu	Ciutat de Mallorca	1940		
VICENS I CAÑELLAS, Jaume	Calvià			
VICENS I CAPÓ, Miquel	Felanitx	1915		
VICENS, Jaume	Inca			
VIDAL I MESQUIDA, Miquel	Campos del Port	1912		
VIDAL I PERELLÓ, Joan	Santanyí	1938		
VIVES, Toni				

Dossier: MÚSICA A MALLORCA EN EL SIGLO XX

Musicologia a Mallorca

per Xavier Carbonell

LA MÚSICA POPULAR I FOLKLÒRICA

Tres són les etapes que conformen la història de la musicologia a Mallorca. Des de mitjans del segle XIX fins a l'esclat de la guerra del 36, l'activitat musicològica fou reduïda, esporàdica, i resultat d'investigacions aïllades, personals, i no sempre metòdiques. Els treballs dels estudiosos locals, estigueren centrats en l'àmbit de l'etnomusicologia, tasques dedicades a aplegar principalment, un corpus de música popular i folklòrica. Recordem a tall d'exemple, els reculls d'A. Noguera, A. Pol, Antoni Galmés i també de G. Massot (aquest publicat recentment). La col·lecció del pare Rafel Ginard, desgraciadament al no contemplar la vessant musical, no arribà a esdevenir obra magna i clau dels reculls folklòrics mallorquins, que per les dimensions li hagués correspost. Dins totes aquestes tasques de salvaguarda de les tradicions musicals, cal no oblidar per la seva importància i mètode científic emprat, les missions de recerca musicològica dirigides i estimulades per «l'Obra del Cançoner Popular» a Catalunya.

Endemés d'aquestes tasques etnomusicològiques, en aquesta primera etapa, es realitzaren algunes investigacions que desvetllaren fons arxivístics, indicadors d'un passat musical ric i interessant, indicis d'un patrimoni prometedor. Així en les sengles visites que realitzaren els pares de la musicologia catalana, Felip Pedrell i Higiní Anglès, es desenterraren conjunts de música d'envergadura cabdal, tals com el llibre amb composicions teclístiques de Joan Cabanilles conservat a Felanitx, o el volum manuscrit d'obres religioses polifòniques de Pau Villalonga a la Seu. Aquestes figures estimularen amb els seus treballs, l'interès internacional pel tradicional cant nadalenc de la Sibillà.

LA DAVALLADA DE LA POSTGUERRA

La incidència de la llarga postguerra, es traduí per a la musicologia balear, com en tantes altres esferes de la cultura, en una davallada radical d'activitats, ratllant els límits de la inexistència. Són treballs escadussers, com els publicats a València, «Cuadernos de Música Folklòrica Balear» editats per «Instituto Valenciano de Musicología», els que delimiten un pont prim, amb les recerques anteriors. Cosa que no passa amb els fons arxivístics, que en aquesta segona etapa queden en un abandó i oblit absolut.

Joan M.ª Thomàs al Festival Chopin de Valldemossa (1932-33?)
Entre els assistents, el General Franco

Els treballs historiogràfics de Joan M.ª Thomàs, foren potser els primers indicis d'un canvi de situació. Canvi que comença a perfilar-se en la dècada dels anys setanta, amb la progressiva revalorització d'un important patrimoni musicològic (Antoni Matheu hi tingué una incidència clara), la col·lecció organològica conformada pels orgues conservats aquí i allà de la nostra geografia insular. Patrimoni d'excel·lent importància, tant pel nombre com per la quantitat, i també per les seves peculiars característiques (pròpies de l'organeria de les terres de l'antiga Corona d'Aragó), com per la dilatada cronologia que abraça el conjunt. Aquesta revalorització, incità a realitzar un seguit de restauracions, i a crear un grapat d'entitats, tals com l'Associació Jordi Bosch d'Amics de l'Orgue,

la Comissió Diocesana d'Orgues de Mallorca, etc., que han tingut com a finalitats la protecció, promoció d'aitals instruments, i l'assessorament per a noves empreses restauradores. Aquesta nova perspectiva de valoració, per aquest patrimoni herència del nostre passat musical, ha tingut una continuïtat fins el dia d'avui. Empenta que lamentablement no comptà amb un suport institucional.

LA DÈCADA DELS 80

La tercera i darrera etapa de la història de la musicologia a les Balears, correspon a les activitats desenvolupades en l'actual dècada. En aquests darrers set anys, s'han activat força els treballs i estudis de caràcter històric i biogràfic, com els realitzats sobre la música i músics mallorquins de la segona meitat del segle XIX i de bona part del XX, p'En Joan Company, feines que són paral·leles amb les de recuperació mitjançant la interpretació, realitzades pel pianista Joan Moll i algun dels seus deixebles (recordem el llibre recentment editat d'En Miquel Estelrich, que conté la recopilació més extensa publicada fins ara, de la música pianística mallorquina). Cal no oblidar les feines d'aplec i documentació bibliogràfica i d'hemeroteca, desenvolupada per Joan Parets, Biel Massot i Pere Estelrich, dins el Centre de Documentació creat pel primer a Lloseta. Especialment important, és el treball d'equip que realitzen els germans Pere i Arnau Reines (organer i organista respectivament), i l'organista Antoni Mulet, de catalogació, datació, i estudi estructural i mecànic-tècnic dels orgues històrics de Mallorca. Darrerament diverses persones, ja vinculades a la musicologia o també a la historiografia musical, han creat una entitat que té per finalitats, la divulgació, la catalogació i l'estudi científic del patrimoni musicològic de les Balears: l'Institut «Pau Villalonga» de Musicologia.

Les darreries dels vuitanta ens aboquen a una etapa nova de la investigació musicològica. Etapa que haurà d'estar centrada especialment en l'elaboració d'uns inventaris, destinats a facilitar l'estudi i especialment a preservar el ric patrimoni que serveix les Balears. Herència emmarcada per una cronologia ampla, que arrela en la prehistòria i arriba al dia d'avui. Conjunt de dades històriques, antropològiques i artístiques d'idèntica rellevància al patrimoni monumental arquitectònic, plàstic i també arqueològic d'aquestes illes. Les recerques dels darrers anys, han fet surar uns testimonis que com la punta d'un iceberg, assenyalen l'envergadura i el volum ocults, dels fons fins ara amagats, adormits en els son dels segles, i preservats fins avui, especialment per la història no destructiva de Mallorca. Testimonis d'un pas-

sat musical únicament pertorbats per la deixadesa, la ignorància, les rates i altres agents naturals, i avui amenaçats perillosament pel comerç d'antiguitats.

PROPOSTES DE FUTUR IMMEDIAT

Com a cloenda d'aquestes ratlles, on hem pretès resseguir molt per damunt els viaranys de la història musicològica de Mallorca, exposarem els punts que al nostre entendre haurien de configurar aquesta tasca de futur immediat d'inventari, catalogació i estudi:

— Realitzar les anàlisis comparatives i estructurals, i estudi metòdic dels vells reculls de músiques populars i folklòriques.

— Recollir amb ús de les noves tecnologies d'enregistrament, les darreres restes vives de la cultura tradicional sonora.

— Completar i acabar l'inventari i estudi estructural dels orgues mallorquins i menorquins.

— Realització d'un inventari dels instruments de tota casta, conservats en col·leccions particulars, convents, monestirs, locals parroquials, museus, etc. (instruments cultes i populars).

— Catalogació de totes les mostres icòniques amb escenes musicals, i representacions instrumentals, de la plàstica balear, des dels temps medievals fins al segle XX.

— Estudi i catalogació dels elements decoratius dels vells instruments illencs.

— Inventari dels manuscrits i també músiques impreses, abraçadors d'una cronologia que pot partir del segle XIII i arribar al nostre segle. Materials conservats en arxius de tota casta, parroquials, conventuals, particulars, etc.

— Publicació crítica i analítica de les músiques més interessants localitzades, així com dels diversos inventaris esmentats.

— Estrena de músiques trobades.

— Inventari, catalogació, i estudi de tota mena de referències i informacions documentals, referents a la vida musical de temps passats. Dades trobables a tots els arxius.

— I també catalogació i inventari, de les restes musicals del passat més remot, els temps prehistòrics i protohistòrics de les Illes. Per exemple l'utilatge creat probablement per a finalitats sonores del context post-talaiòtic, o bé les iconografies instrumentals de la cloroplàstica púnica d'Eivissa. Tasques pròpies de l'anomenada arqueomusicologia, que podrien estendre's endemés, vers les etapes plenament històriques com els períodes romans de l'alt i baix imperi, a qui sap si l'època bizantina, i lògicament als segles islàmics.

XAVIER CARBONELL

**Una cultura en marxa
per a tot un poble.**

Demaneu informació

Carrer Ample, 35 (Palau Mornau) Telèfon 315 10 11 - 08002 Barcelona

Dossier: MÚSICA A MALLORCA EN EL SIGLO XX

El món coral

Catalina Gibert

El 1932
Mn. Joan M.ª Thomàs
crea la *Capella Clàssica*

El segle XX desperta a Mallorca amb tres grups fundats a finals del segle anterior:

- Orfeo Republicà* (1870)
- Capella de Manacor* (1897)
- Orfeo Mallorquí* (1898)

Aquests grups es mouen dins el context de la Renaixença; denominació catalana del seu peculiar moviment romàntic. I a la pràctica aquest «romanticisme» es tradueix en la revalorització de la música popular a través de la seva execució en forma coral pel mateix poble; és a dir en la formació de corals amb gent del poble. La finalitat és triple:

- la formació musical del poble.
- la recuperació de la cançó popular i
- la recuperació també de la llengua autòctona.

A Mallorca els tres grups citats inicien aquesta tasca de recuperació i revalorització, etc. Els elements que ho demostren són:

—el repertori; format per cançons populars catalanes i mallorquines, cançons i adaptacions de compositors mallorquins, i obres dels polifonistes italians del segle XVI.

—la seva relació amb la intel·lectualitat mallorquina i catalana de l'època: Joan Alcover, Miquel

dels Sants Oliver, Gabriel Alomar, Costa i Llobera, etc.

Altres grups sorgits durant les primeres dècades del segle XX segueixen el camí iniciat per l'*Orfeo Republicà*, l'*Orfeo Mallorquí* i la *Capella de Manacor*. Són:

- Orfeo La Protectora* (1900)
- Capella de Binissalem* (1902)
- Capella Tortell de Muro* (1903)
- Orfeo del Cercle Recreatiu de Felanitx* (1917)
- L'Harpa d'Inca* (1920)
- Orfeo Aulí de Felanitx* (1921)
- Orfeo de Sineu* (1923)
- Orfeo d'Alaró* (1927?)

Una cosa que em crida molt l'atenció dels grups anteriors és la de la denominació. Resulta que la paraula ORFEÓ és la que predomina part damunt les altres (cinc contra tres); es podria parlar de l'època dels orfeons?... Potser un dia algú estudiï bé el tema. En principi consider molt interessant una frase del diccionari Alcover-Moll al respecte: «Quan la gent deixà de cantar les cançons del país al carrer, al camp, a la muntanya, l'Orfeo Català sorgí espontàniament».

La tercera dècada del segle XX comença amb molt bon peu; el 1932 Mn. Joan M.ª Thomàs crea la *Capella Clàssica* de Mallorca. Personatge i entitat que donen la volta al món proclamant amb molt d'èxit la singularitat i riquesa musical de l'illa de Mallorca. Però aquest bon començament de la dècada es romp el 1936 amb l'inici de la Guerra Civil:

—pràcticament no es creen nous grups fins al final dels anys quaranta.

—dels orfeons dels anys vint ningú en parla.

—la *Capella Clàssica* es converteix en l'únic «llumeret» de creació i difusió de música coral de l'illa...

Pels anys cinquanta sorgeixen nous grups. I aquesta vegada també resulta curiosa l'aparició de una nova paraula: CORAL. Si anteriorment es fundaven capelles i orfeons, ara es creen corals. Recordem que la paraula CAPELLA s'aplica al conjunt de cantors de música religiosa, i que per aquest motiu es pot considerar oposada a la d'ORFEÓ. És possible que s'aplicàs la nova paraula per fugir de l'extremisme de les anteriors?

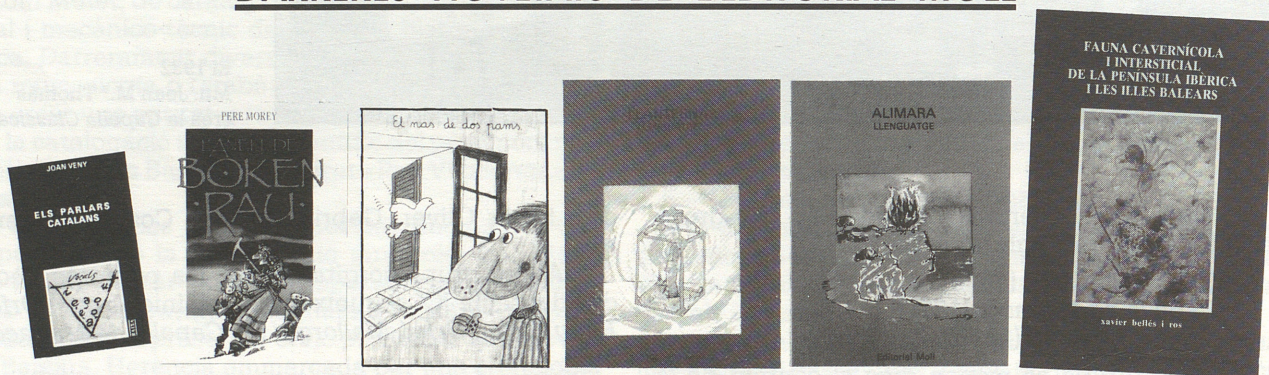
Una altra observació a fer podria ser la de la influència del turisme pels anys seixanta. Crec que aquesta és la raó de la inclusió de cançons populars angleses, alemanyes, franceses... cantades en aquests idiomes en el repertori d'algunes corals.

Una època molt important dins el món coral illenc és sens dubte la dècada dels setanta: la de les diades de primavera i de Nadal; la de la creació de la Federació i dels cursets d'estiu; la de l'aparició d'un moviment coral infantil, etc.

I el present? Del present considero que no és difícil veure la diferència quant a qualitat entre un petit nombre de corals i totes les altres. Resulta curiós també la moda de fer música romàntica després de la moda de fer música del Renaixement. Tampoc no deixa de cridar l'atenció l'interès per crear cors de cambra després de la moda de crear orquestres de cambra...

CATALINA GIBERT

DARRERES NOVETATS DE L'EDITORIAL MOLL

Joan Veny, **Els parlars catalans** Biblioteca «Raixa», 128 (7.ª edició).

Pere Morey, **L'anell de Boken Rau**.

Jaume Ordines i Llobera / Mateu Rigo i Bonet, **El nas de dos pams**.

Antoni Artigues, Ramon Bassa, Miquel Cabot, Ramon Díaz, Joan Lladonet, M. Immaculada Pastor, **Llantera (Llenguatge)**.

Antoni Artigues, Ramon Bassa, Miquel Cabot, Ramon Díaz, Joan Lladonet, M. Immaculada Pastor, **Alimara (Llenguatge)**.

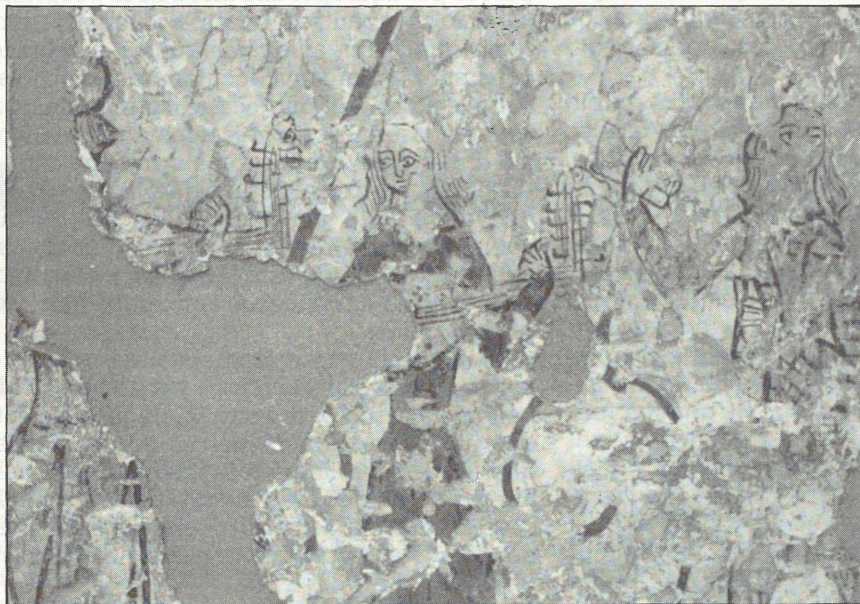
Xavier Bellés i Ros, **Fauna cavernícola i intersticial de la Península Ibèrica i les Illes Balears**. Monografies Científiques, 4.

editorial
MOLL

Torre de l'Amor, 4. Palma de Mallorca

SUBSCRIVIU-VOS A LA REVISTA LLUC

Dossier: MÚSICA A MALLORCA EN EL SIGLO XX

Sonadores de llaüt
(S. XIII)
Museu de Mallorca

El món de la bibliografia musical mallorquina

Assaig d'ullada reflexiva

per Biel Massot i Muntaner

Sempre que es fa un balanç de l'estat de la Música mallorquina hi sol haver un apartat que resta al marge. És el referit a les publicacions de caire musical. Ben sovint veim escrits que contempen el Fet des de la perspectiva de la infraestructura de l'ensenyament o la de l'oferta artística del moment, en qualsevol de les seves variants; però no es solen referir a la literatura que sorgeix sobre el tema. En aquestes retxes no entraré a analitzar allò que s'ha fet —encara que es tracti d'un treball necessari per al coneixement global de la nostra història de la Música— sinó únicament vull oferir-vos unes reflexions en veu alta, donant-ne uns punts que consider bàsics i aportant unes possibles solucions. D'alguna manera intentaré situar aquest món, les seves mancances i les seves possibilitats.

Si pegam una ullada al panorama musical des d'una òptica de les publicacions dutes a terme ens donarem compte que aquests darrers anys hi ha hagut una proliferació d'escrits dedicats a aquesta Art, tot i que els trobam molts esparsos a diferents periòdics, revistes i en forma d'opuscles o llibrets.

Fent una classificació primària d'aquest material

podem veure que les biografies ocuparien el primer lloc quantitatiu, els estudis d'alguna època o estil el segon, seguides pels estudis d'alguna activitat concreta (duïta a terme per alguna entitat de tipus musical o fent referència a alguna agrupació musical o a alguna manifestació periòdica del mateix tema) i acabant amb recopilacions de partitures o estudis sobre aquestes. En tot cas veim que hi ha un ampli ventall de temes, d'autors i de patrocinadors.

I) Cal pensar que aquesta situació realment favorable no ha sorgit perquè sí, de manera espontània. Al meu entendre hi ha una sèrie de factors que l'han feta factible i han possibilitat que assolís el volum, la importància i el ressò que té en aquests moments. Entre altres de menys importància tendríem:

—La progressiva creació d'entitats relacionades amb la Música, tant a nivell d'estudi tècnic o interpretatiu com al de simple i pura audició. Això ha fet que poc a poc hi hagués nuclis de persones sensibilitzades pel Fet musical, tant actual com pretèrit i de qualque manera han fomentat un interès creixent pels estudis tendents a donar-lo a conèixer i a aclarir-lo.

—El sorgiment de centres específics dedicats a la

investigació de la història de la Música i de la Musicologia. Responent inicialment a interessos personals, han esdevinguts bàsics al veure's potenciats per una creixent demanda, provocada per les circumstàncies esmentades en els altres apartats, especialment per la dels estudiosos de l'apartat anterior, amb la idea de fornir-los material divers: documents, notícies, dades, interpretacions...

—L'ajut d'una sèrie d'institucions, tant públiques com privades, des de les autonòmiques fins les locals, passant per les universitàries i bancàries. Aquesta circumstància ha suposat un abaratament de costos, amb una major disponibilitat d'accés al mercat i, com és lògic, una promoció de la temàtica.

S'ha d'esmentar, com a punt a corregir, que en molts de casos l'ajut ha resultat purament anecdòtic, en el sentit esporàdic. Des del moment que no s'ha seguit una planificació determinada —cosa que seria bàsica per al màxim aprofitament d'aquest tipus d'activitats— ha resultat que molt sovint ha anat en funció de l'humor i la inspiració de les persones que regien la institució patrocinadora en un moment determinat. Això fa que ens trobem, per exemple, amb col·leccions que només tenen un número i d'altres que, fins i tot, no han arribat mai a veure la llum pública, tot i que havien estat anunciades a bombo i plateret.

—La circumstància del naixement de gran quantitat de revistes —generals, culturals, de «Premsa Forana»...— ha obert una demanda sobre la temàtica i una possibilitat d'espai on publicar. Encara que a vegades això ha funcionat més per «omplir planes» que per un efectiu interès per la matèria. De tota manera, en conjunt, ha suposat un mitjà efectiu envers la divulgació de gran quantitat de temes musicals.

—Altres factors. En aquest apartat on hi cabrien multitud de circumstàncies menors, o indirectament relacionades però amb influència sobre el tema que tractam, com seria el cas de l'augment del nivell de vida, voldria destacar especialment el factor personal, fent referència a aquelles persones que per la seva activitat i dedicació n'han sabut engrescar moltes altres a penetrar dins aquest fascinant món de la Música; persones que amb la seva aportació professional i/o vital han sabut transmetre la joia d'aquesta Art i l'ànsia del seu coneixement a aquells que els envolten.

II) La sensació que dóna la visió d'alguns dels apartats anteriors és la d'eventualitat. Per a superar-la i arribar a un sistema estable serien necessàries una sèrie de realitzacions concretes. Apunt una sèrie de possibilitats que, enmig d'altres, podrien ajudar a resoldre la situació:

—Creació d'una infraestructura a nivell institucional per dur endavant la realització concreta d'aquestes inquietuds i d'aquesta demanda, potenciant-ne els estudis i les publicacions, de manera planificada. Bastaria incloure-ho dins una política musical seriosa i efectiva. Això darrer seria senzill comptant amb una disponibilitat de caire vitalista: sentir-ho i viure-ho; en cas de no existir aquests condicionants, un poc de voluntarisme il·lusionat, tampoc no aniria malament.

Tocant més de peus a terra hi hauria unes realitzacions concretes que ajudarien a solventar la problemàtica: Agrupació, catalogació i estudi del material musical dels diferents arxius i fons documentals dispersos per aquí i per allà arreu de la geografia insular. Creació d'un centre d'informació musical, amb un sistema informatitzat que permetés l'agilització de la consulta i l'intercanvi documental amb altres països. Ampliació de la Fonoteca existent reunint i recuperant el material sonor relacionat amb Mallorca. Creació d'una partituroteca on s'arreglessin i es guardassin les partitures d'autors mallorquins o relacionades amb l'Illa (i, per què no?, les d'altres autors. Un servei així seria realment profitós per als estudiants de Música). Creació d'un servei de publicacions sonores, destinat a potenciar tant compositors com intèrprets propis...

—Creació —i recolzament als ja creats— d'un servei de publicacions musicals per donar sortida als treballs dels estudiosos i omplir, de manera estable, un buit en la demanda de mercat. Són molts els treballs que, tot i essent importants, no han vist mai la lletra impresa, i d'altres que han estat més anys dels que tocava a sortir, endarrerint el procés lògic d'ampliació de dades i la possibilitat de noves investigacions partint d'allò ja fet.

—Creació, i manteniment, d'algun tipus de publicació periòdica referida a la Música. Comptant amb el precedent de *Madrigal*, revista sostinguda durant uns anys per la Federació de Corals de Mallorca, que permeté disposar d'una eina comunicativa i divulgativa no únicament als cantaires de les diferents formacions illenques, sinó a qualsevol interessat per la matèria. Ja sabem que quasi totes les revistes solen estar obertes a les col·laboracions de tipus musical —aquí en teniu un exemple— però, vulgueu o no, una revista específica resulta molt més interessant i positiva per quant serveix de nexa d'unió entre la gent interessada i fa més bones de localitzar les diferents aportacions. Cal dir que hi podria haver material de sobra únicament amb les informacions periòdiques que poguessin generar les diferents entitats de caire musical; no en parlem si es tractàs d'incloure-hi també una agenda musical, que fornís informació puntual sobre els esdeveniments sonors d'aquesta terra... (1).

Les coses per fer en el camp de la Música no s'acabaran. Uns fonaments hi són; es tracta d'anar afegint pedres i aprofitar —recolzant-les i reforçant-les— les que ja hi ha posades. Tot això suposa una tasca constant per als estudiosos i interessats en aquest Món i un repte indefugible per a les persones que governen i dirigeixen la nostra societat.

BIEL MASSOT I MUNTANER

(1) Vegeu en aquest mateix número, un article d'Antoni Pascual sobre aquest punt concret.

Dossier: MÚSICA A MALLORCA EN EL SIGLE XX

Els Festivals de Bellver (1953-1956)

Una Història Musical sobre Mallorca

per Joan Company i Florit

El Festival de Bellver fou un grandios espectacle històrico-musical que resumia els episodis més significatius de la Història de Mallorca. Les primeres edicions del Festival tingueren lloc al pati d'armes del Castell de Bellver, d'aquí el seu nom, i posteriorment al Claustre del Convent de Sant Francesc de Palma.

La celebració dels Festivals (1953-1956) fou possible en uns anys en els quals Palma era la ciutat espanyola que tenia el més fort tant per cent d'augment hostaler des del 1950. La incidència del fet turístic fou determinant i per això, un dels objectius a llarg termini era atreure un turisme internacional de qualitat per a dotar la ciutat de Palma d'uns Festivals Internacionals de Música equiparables als d'altres ciutats europees.

ELS CREADORS

La idea d'aquest drama històric i simbòlic sobre Mallorca fou concebuda l'any 1952 pel poeta i director escènic nord-americà Clyde Robinson, qui l'exposà al gran músic mallorquí Joan Maria Thomàs. El projecte es féu realitat: Robinson és l'autor de les narracions històriques i director artístic del Festival; Thomàs, el compositor i director de la part musical.

Clyde Robinson, nascut a l'Estat nord-americà de New Jersey, estudià a l'Escola de Belles Arts de Filadèlfia i es va graduar a l'Acadèmia d'Art Dramàtic de Nova York. Més tard, creà el seu propi Teatre d'Art Experimental a Pensilvània. La seva inquietud per a estudiar l'Art Hispànic el dugué a visitar el Vell Continent per a conèixer diversos museus de les principals ciutats europees, passant diverses temporades de descans a Mallorca. En el Festival de Bellver, Robinson mostrà els seus coneixements del color i del moviment, el seu sentit poètic i èpic i, sobretot, un gran domini de l'escena teatral.

Joan Ma. Thomàs (1896-1966) és la figura més important i polifacètica de la música mallorquina: organista, pianista, musicòleg, crític, escriptor, organitzador, director i compositor. D'entre les seves grans rea-

«Festivals de Bellver» (1953-1956)
fou la darrera gran realització de Joan M.ª Thomàs

litzacions cal destacar: l'«Associació Bach per a la música antiga i contemporània», el «Comitè pro-Chopin a Mallorca» (creació dels «Festivals Chopin») i la publicació de la revista chopiniana «Philharmonia», la «Festa de Nadal» o «Festa de la Sibil·la», els «Festivals de Música Mallorquina», etc. Però la seva gran obra fou la Capella Clàssica de Mallorca, que sota la seva direcció va assolir una categoria internacional i una perfecció extraordinària.

EL FESTIVAL

Les set narracions històriques escrites per Robinson, i adaptades al castellà per Miquel Forteza, evocaven els següents capítols:

1. Evocació de la conquesta triomfal de Mallorca per Jaume I.
2. El Palau del Rei Sanç.
3. Capitulació de Joanot Colom i el poble.

4. Visita de Carles Vè. a la Ciutat de Mallorca.
5. Ramon Llull.
6. Santa Catalina Thomàs de Valldemossa.
7. Chopin i George Sand.

La sinopsi musical del Festival, composta per Thomàs per a cor, piano i orquestra, constava de les següents parts musicals:

Acte Primer

Preludi: Sons de trompetes. Marxa dels penitents. Himne Mallorquí.

- 1a. Escena: Santa Maria. Te Deum laudamus.
- 2a. Escena: Preludi cortesà. Marxa del Rei Sanç.
- 3a. Escena: Codolada de les Germanies. Elegia a Joanot Colom.

4a. Escena: Marxa de Carles Vè. Fabordó de Carles Vè.

Acte Segon

Pregó: Sons de trompetes.

5a. Escena: Praeludium Sacrum. Martiri de Ramon Llull.

6a. Escena: Miracle de les campanes. Festa de Sor Tomasseta.

7a. Escena: A la Cartoixa. Polonesa en la major.
Final: Al·leluia.

L'interès d'aquestes composicions es troba fonamentalment en la funcionalitat de la música al servei de l'espectacle, en el qual s'utilitzen distints recursos en funció sempre del contingut temàtic de la narració. Per això, hi ha diverses modalitats interpretatives: cor «a capella», orquestra, cor i orquestra, etc.

En general, les obres estan inspirades o basades sobre cançons populars mallorquines: arranaments

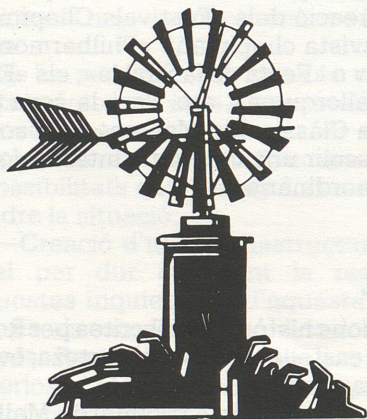
sobre el ball de l'Oferta, els Cossiers... cançons de llaurar, del Rei mariner, de Sor Tomasseta, de Pasqua... tonada de ses porgueres...; també hi ha composicions inspirades sobre cants gregorians (Praeludium sacrum) i arranaments sobre obres chopinianes (Preludi núm. 15, Polonesa en la major...). En algunes ocasions, s'intercalaven obres d'altres compositors: Pavana d'Antonio de Cabezón, Magníficat de Pau Villalonga, Balada de Mallorca de Manuel de Falla, etc.

Aquestes nou estampes musicals i mímiques, interpretades per artistes locals —amb un nombre aproximat de cent cinquanta components (orquestra, Capella Clàssica, actors, grups de dansa clàssica i popular, personal addicional, etc.)— requeria un complicat i costós equip de muntatge escenogràfic, coreogràfic i lluminotècnic, convertint el Festival en un espectacle d'extraordinària bellesa plàstica i musical.

TELÓ FINAL

Si Clyde Robinson fou l'inspirador, Joan Maria Thomàs —per la seva condició de mallorquí i músic obert a la unió de tots els llenguatges artístics— fou l'ànima del Festival de Bellver. Aquest fastuós espectacle és la darrera gran realització de Thomàs i vendria a sintetitzar la seva obra i esperit d'artista: la simbiosi de la música instrumental i vocal, el desig d'aconseguir l'obra d'art total per mitjà d'un espectacle en el qual l'acció, la poesia, la música, la dansa i la decoració formassin una obra artística unitària i, tot plegat, modelat i inspirat sobre els costums, les tradicions i els tresors del passat històric mallorquí.

JOAN COMPANYY I FLORIT

Diario de Mallorca

un diari

per a tots els mallorquins

Dossier: MÚSICA A MALLORCA EN EL SIGLE XX

A la recerca del missatge

Conversa amb el Pare Martorell

El Pare Antoni Martorell és figura obligada a l'hora d'analitzar la història de la Música mallorquina del segle XX. És un dels grans exponents de la composició actual.

Hem parlat amb ell, hem llegit alguns dels seus escrits (pregons, discursos...), hem repassat la seva biografia... tot per tal d'oferir la següent semblança.

El P. Antoni Martorell i Miralles va néixer a Montuïri el 9 de març de 1913. Als cinc anys inicià estudis musicals amb Josep Sampol.

El 1921 entrà al Seminari de l'Orde franciscà, continuant els coneixements de Música amb el P. Rafel Ginard i amb D. Josep Picó.

Destinat a Roma, als vint anys composà els motets «Dextera Domini», «Oculi omnium» i «O memoriale».

Tornant a Mallorca, estudià al Conservatori amb els mestres Jaume Roig, Joan Maria Thomàs, Rafel Vich i Pere Segura. S'ordenà sacerdot l'any 1937.

Una vegada graduat en harmonia i piano, viatjà novament a Roma el 1945 com a mestre de clergues i per tal de perfeccionar els seus estudis musicals, especialitzant-se en composició, gregoriana i orgue. Es doctorà amb la tesi «Les formes gregorianes en la Himnòdia de T. L. de Victòria».

La seva estada a Roma fou llarga (més de trenta anys) i plena de fruits. D'aquells anys sortiren múltiples composicions que es podrien qualificar en els següents apartats: Música vocal, Musical vocal-instrumental i Música instrumental. Ocupà diversos càrrecs de prestigi com el d'Organista i director de Música i professor de polifonia al Pontifici Col·legi Nord-americà, Membre i director de la comissió diocesana de Música Sacra, organitzador i responsable de no poques activitats relacionades amb la Música litúrgica, Fundador i director de la Schola romana polifònica... només per citar-ne uns quants.

A partir de l'any 1982, es traslladà al convent franciscà de Ciutat. Aquí viu i hi compona. És membre de l'Acadèmia de Belles Arts i fill il·lustre de Montuïri. I entre altres honors té la Medalla d'Honor i Gratitude del Consell Insular de Mallorca.

—Podem dir, Pare Martorell, que la vostra música té quelcom de nacionalista?

—Realment no ho és nacionalista. M'interessa l'element popular, com es pot veure a través de la meua obra. Aquest element ha estat sempre la meua mare. Però m'he servit d'ell per treure'n el perfume, no per plagiar-lo.

Si vols un qualificatiu, diré que som un compositor neoclàssic.

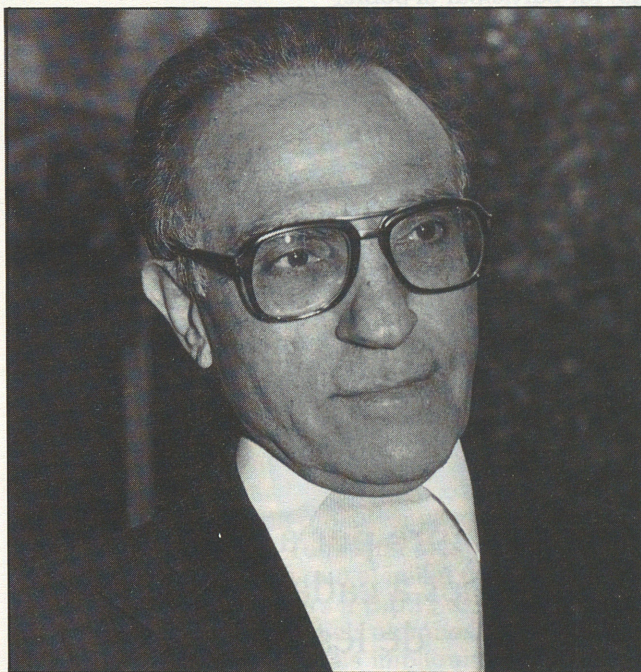
—De totes maneres, el vostre credo cultural és una mica nacionalista. Basta revisar els escrits, en ells repetiu la mateixa declaració de principis.

—És cert. Sent preocupació per la nostra «aculturització» o invasió de la nostra cultura per elements estranys, allunyats del nostre tarannà i que poc ens ajuden a ser nosaltres mateixos. Ans al contrari, ens destrueixen com a entitat.

Parafrasejant Costa: Interessarem més com més siem qui som.

—I heu treballat realment en aquest sentit sempre. No és així?

—Sí. Encara que allunyat físicament de Mallorca, mai no he deixat d'estar-hi en contacte. He procurat treballar dins el camp de la Música litúrgica en la nos-

tra llengua. No he fet més que portar endavant els documents del Vaticà II sobre l'estimació de la cultura materna.

—*I el clergat. Ha respost bé a aquesta crida, repetesc, nacionalista?*

—Hi ha hagut de tot. El clergat no és que estigui gaire sensibilitzat vers aquest aspecte. Sobretot a Ciutat. Els pobles responen millor a l'hora d'utilitzar la llengua a les celebracions litúrgiques.

Per altra banda, els càntics en català ajuden el poble a participar. Podem entendre el fet d'un pagès de Montuiri lloant Déu en castellà? Crec que és inimaginable.

—*Realment és així.*

—Les meves composicions, com te deia, utilitzen l'aroma de les melodies populars. He intentat treure'n idees de profit, però mai no agafant-les d'una forma literal.

—*Quina Música us interessa? Què escoltau?*

—M'agrada l'Impressionisme. La posterior no me convenç. La Música ha de tenir un missatge, un missatge intel·ligible vull dir. Ha de parlar al cor.

—*Així, estau escèptic vers l'Art d'avantguarda.*

—Una mica. Amb l'aparició del sistema dodecafònic i serial queda pulveritzada la tonalitat. La qual és una base pel gaudi estètic.

La tonalitat imposa repòs i serenitat, sense ells consider que és impossible una vertadera projecció de missatge. L'Art atonal és només per a una èlit.

—*Però l'Art d'avui va per camins experimentals.*

No és aquest el nostre llenguatge?

—Un llenguatge intel·ligible. Veus el gregorià. Ens dona un missatge malgrat haver perdut la sensibilitat adequada.

Si jo em servís d'aquestes tècniques noves, el poble no m'entendria i no tendria sentit la meua obra litúrgica. La Música, a l'Església, ha de tenir una funció: fer participar el poble.

Dins la litúrgia no hi cap el dodecafonisme.

PERE ESTELRICH I MASSUTÍ

Un llibre per a cada llar,
per a cada cristià
de les Illes

L'Auditori

Vorera de la mar, després de files i més files de vaixells i cotxes, sorgeix un edifici singular enmig del passeig Marítim, rodejat d'edificis residencials, discoteques i hotels. Un edifici que serveix de llar a congressos, obres de teatre, conferències...

Però la seva ànima i el seu cor estan dedicats a la Música: És l'Auditori. Nasqué el tres de setembre de l'any mil nou-cents seixanta-nou; amb un gran concert: res millor que l'orquestra filharmònica de Berlín dirigida per Herbert Von Karajan. A partir d'aquella data s'han succeït altres orquestres, quartets, cantants i altres grups musicals de fama mundial, així com els grans compositors clàssics han fet surar per l'aire de les sales, les seves millors notes. El violí i les mans de Yehudi Menuhin, les cordes dels I Musici i dels Bach Solistes d'Amsterdam, les veus dels Nins Cantors de Viena o les de Montserrat Caballé i Josep Carreras, entre molts d'altres, encara ressonen en algun del seus racons.

El públic mallorquí ha sabut respondre bé a les oportunitats musicals que se li han presentat. Desgraciadament, per culpa de la nostra condició geogràfica, o bé per manca de patrocini no se sent en aquesta terra tot el que ens agradaria. També cal dir que en una gran part el públic que assisteix a les representacions de l'Auditori és estranger. D'ells, als mallorquins ens cal aprendre una lliçó.

En resum: dins el món de la música encara ens queda molt per escoltar. Tenim el lloc perfecte per fer-ho: el nostre Auditori. Gràcies al senyor Ferragut, que el manà construir, tenim des dels anys seixanta un lloc digne per escoltar els millors músics del moment. Ara, el que ens cal, és seguir per aquest camí.

GABRIEL ÀNGEL VICH I MARTORELL

Dossier: MÚSICA A MALLORCA EN EL SEGLE XX

L'ensenyament de la Música a les Balears

Panoràmica de la situació present i propostes per a la seva correcció

per Baltasar Bibiloni

Resumir amb rigor la situació de l'ensenyament musical a les nostres illes demanaria partir d'un treball previ d'investigació que no és al nostre abast. Per això el que llegireu a continuació no és altra cosa que l'opinió que hom té de la qüestió des de la perspectiva de la pròpia dedicació al tema i de les relacions amb institucions i persones que, de formes diverses, incideixen en el camp de l'educació musical a Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera.

A efectes de la nostra exposició distingirem tres tipus d'ensenyaments musicals tenint en compte els objectius que es proposen:

- ensenyament bàsic, per a tots els ciutadans;
- ensenyament professional, per aquells que pretenen obtenir, mitjançant els estudis, una titulació oficial;
- ensenyament per «amateurs»; dirigit a persones que, sense voler fer de la música la seva professió, desitgen aprofundir els coneixements i/o la pràctica musical.

a) L'ENSENYAMENT BÀSIC

Hauria d'impartir-se a les escoles de Pre-escolar, E.G.B., B.U.P. i F.P. amb la mateixa naturalitat amb què s'imparteixen altres coneixements.

Per a Pre-escolar i E.G.B. el Ministeri d'Educació i Ciència té proposats uns programes adients a cada un dels nivells, però els esmentats programes són lletra morta a la majoria dels centres. Les escoles, tant les públiques com les privades, que s'hagin pogut plantejar una formació musical organitzada com caldria, des de Pre-escolar fins a 8.º d'E.G.B., són excepció. Menys excepcional, però tampoc gaire corrent, és que la música sia present de forma esporàdica i/o «sui generis».

Unes vegades un mestre capacitat fa música al nivell de què ell és responsable, sense que aquest fer música hagi tingut precedents ni tampoc perspectives de continuïtat. Altres vegades el mestre conscient de les seves limitacions, però que sap que el contacte amb la Música pot ser beneficiós pels seus alumnes, s'atreveix a dur a terme alguna activitat: cançó, audició, etc., el que, evidentment, no comporta una visió de formació musical. També es troben escoles on associacions de pares o ajuntaments proporcio-

nen un «especialista» que moltes vegades és un professor de Música sense la necessària preparació pedagògica per aquests nivells.

És urgent el reciclatge de mestres en exercici, amb demostrades condicions per a la Música i/o oferir una formació pedagògica a titulats de Música que vulguin impartir aquest ensenyament. En el futur els mestres de Pre-escolar i dels cicles inicial i mitjà haurien de sortir amb la capacitat real per a l'ensenyament bàsic de la Música. A nivells superiors sembla que la figura de l'especialista —pedagog i músic— és indefugible.

Al B.U.P. la Música és obligatòria al primer curs i l'ensenyament s'orienta vers el que es diu *apreciació musical*, és a dir, l'estudi de les fites més importants de la història i l'estètica de la Música mitjançant l'audició d'obres representatives. El fet que els alumnes arribin sense una preparació adequada fa difícil aquest ensenyament i compromet negativament els seus resultats. La manca de tradició deixa a la iniciativa i recursos de cada professor el sortir-ne de la millor manera possible. Tenint en compte les circumstàncies actuals sembla que el millor partit que es pot treure d'aquest únic curs a B.U.P. és el d'organitzar activitats que condueixin els alumnes a una veritable experiència musical que els impliqui totalment. Evi-

tar un tipus de formació teòrica, «musicològica», per fer a canvi quelcom viu que susciti esdeveniments musicals que permetin que els adolescents es puguin expressar, crear i situar-se dins un univers musical de cada dia més diversificat i en contínua evolució.

El professorat oficial de l'ensenyament de la Música als instituts de B.U.P. és seleccionat en oposicions específiques.

A Formació Professional la Música no és contemplada. Aquesta absència no té cap explicació raonable i fa pensar que potser és veritat el que algú ha denunciat de ciutadans de segona categoria.

b) L'ENSENYAMENT PROFESSIONAL

La titularitat del Conservatori Professional de les Balears no és estatal, pertany a la Comunitat Autònoma.

Per entrar en la temàtica de l'ensenyament al Conservatori, es pot recordar, perquè és orientatiu i dóna molta llum sobre el tema, la dada donada a conèixer per la premsa d'haver-se rebutjat, per part del Claustre, la possibilitat de convertir, fa uns anys, el Conservatori en estatal, amb els avantatges docents i econòmics que el fet suposava, per no haver de sotmetre's a les corresponents oposicions.

Al Conservatori hi imparteixen docència algunes persones molt valuoses. Però el Conservatori té molts mancaments en tots els ordres: professorat, organització acadèmica, infraestructura, etc. A mode d'exemple faré referència a un problema de caire pedagògic que no es denuncia públicament i que hom veu com un dels més greus per les repercussions negatives que té sobre els resultats artístics i tècnics. És anacrònica la visió amb què s'enfoca un capítol medullar en la formació dels professionals: el *solfeig* (els profans llegiu, per favor, *lingüística musical*).

Si bé als darrers anys s'han modificat —venturosament!— els objectius a assolir per superar curs, continuen fallant estrepitosament els models didàctics. Sembla que es desconeix el fet de les descobertes que músics-pedagogs com Hindemith, Kodály, Orff i d'altres, aportaren en ordre a fer més raonable, més complet i més profund el coneixement del llenguatge de la Música. Aquest anacronisme fa que l'entusiasme necessari, tal com advertia Mozart, per a fer Música, sia absent en aquests estudis i això explica, en gran mesura, l'índex de fracàs escolar.

Si s'operava un seriós reciclatge del professorat en aquestes matèries que han d'anar estretament lligades amb altres com l'harmonia, el contrapunt, les formes, i també amb el cant coral, el millorament general es faria notori a curt termini.

El que s'ha dit sobre el Conservatori s'ha de fer extensiu als centres que d'alguna manera són sota la seva influència: les sucursals que el Conservatori té a Maó i a vila d'Eivissa, així com algunes escoles de Música que mantenen alguns ajuntaments.

A la Universitat de les Balears tan sols hi ha estudis de Música integrats a la Diplomatura de Professor d'E.G.B. Un sol curs i, en alguns casos, dos no és temps suficient per preparar un educador que pugui

fer de la Música una eina insubstituïble dins la seva tasca professional. Aquesta és la veritable raó de per què la Música no ocupa el lloc que li pertoca dins tot el sistema educatiu: la manca de preparació dels mestres. En parlar de l'E.G.B. ja hem apuntat les sortides que veim a la situació.

A nivell d'Estat, s'està considerant la creació de les següents titulacions universitàries: llicenciatura en Musicologia i Diplomatura en Pedagogia Musical. Per altra banda, la Universitat de les Balears té previst d'oferir un diploma d'Educador Musical Bàsic al qual s'accedirà mitjançant uns estudis de dos cursos de durada dirigits, principalment, als post-graduats.

c) ENSENYAMENT PER «AMATEURS»

L'amateurisme musical es fomenta principalment des de dos tipus d'organitzacions: les corals —infantils, juvenils i d'adults— i les bandes. Com és sabut existeix una banda professional, la de l'Ajuntament de Ciutat.

Poques coses que no sien lloables cal dir sobre aquestes entitats que en alguns casos assoleixen nivells artístics destacables i que quasi sempre funcionen gràcies a un miraculós i meravellós altruisme. Cal fer una distinció de qualitat artística dels dos tipus d'organitzacions que es decanta positivament cap a les corals. El nivell general de les bandes és ben elemental.

Aquests grups no es dediquen —prioritàriament, mai; com a corol·lari, en alguns casos— a la promoció dels seus components. Més aviat tendeixen a la preparació dels seus compromisos públics.

Els cors i les bandes podrien veure créixer la seva eficàcia artística si els seus directors fossin sempre persones de provada competència pedagògico-musical, la qual cosa exigiria la professionalització de la figura del director, que malgrat ho sia d'un grup «amateur» ell ha d'esser especialment competent.

Les bandes i les corals —sobretot les infantils i juvenils— constitueixen l'hàbitat natural per a fer-hi sorgir les escoles de Música.

* * *

Tot el que queda escrit no és inspirat per cap casta de pessimisme. No pot ser pessimista qui pot mirar enrera i comprovar com han evolucionat les situacions. Sembla que la Música i per conseqüència el seu ensenyament és un valor cultural a la puja.

L'actual demanda social vers la Música ens empeny a la renovació. Renovació que ha començat fa uns anys, encara que de forma ben humil i a la vegada voluntariosa. L'onzena edició dels Cursos de Música Coral i Pedagogia Musical a les Balears i el sisè curs de funcionament de l'Escola de Pedagogia Musical són dues mostres que hi ha gent amb el desig de canvi. El signant d'aquest article no és la persona més indònia per valorar aquí la trajectòria d'aquests dos fets.

Febrer, 1988

BALTASAR BIBILONI

Dossier: MÚSICA A MALLORCA EN EL SEGLE XX

La renovació pedagògica en l'Educació Musical

El cant popular com a fonament d'aquesta educació

per Arnau Reinés i Florit

NECESSITAT DE L'EDUCACIÓ MUSICAL

No cal insistir en la importància i la necessitat de l'Educació Musical a l'Educació Bàsica de l'infant i a l'E.G.B. A l'ideal tan conegut de «la formació integral del nin», pareix que encara falta molt per arribar-hi, i és clar que no hi arribarem sense l'Educació Musical. La música és un art universal i un llenguatge, és expressió, és cultura... creure en la música és creure en l'harmonia possible entre els homes; així ho creien ja els filòsofs grecs... Podem veure la necessitat de la senso-motricitat, de la creativitat i de l'afectivitat en l'educació, i això no es pot assolir sense una Educació Musical adequada. Per altra part, durant tota la història i en la gran majoria de països culturalment avançats és i ha estat com han assenyalat ja alguns, molt important, és més fonamental, l'ensenyança de la música; perquè vivim una època de grans avanços tecnològics de molta especialització, on l'educació dels nins és cada vegada més científica i materialista.

NAIXEMENT DE LA RENOVACIÓ PEDAGÒGICA MUSICAL

La renovació en l'Educació Musical, neix realment a principis del segle actual. Entre les figures mundials d'aquesta renovació podem anomenar alguns ja coneguts: el primer que va començar aquesta renovació a través del ritme, és J. Dalcroze a Suïssa;

després es va estendre per tota la resta de països d'Europa i també a la resta del món: Àustria i Alemanya amb Karl Orff, França amb Martenot, Estats Units amb J. Ward, Hongria amb Zoltán Kodály, el Japó amb S. Susuky... i també arribà a Espanya amb Llongueres (deixeble de Dalcroze) i Manel Borgunyó a Catalunya. Per desgràcia va quedar truncada aquesta renovació de la Pedagogia Musical al nostre país, per la guerra civil de l'any 1936. Mentrestant ha continuat a totes les nacions esmentades, mentres aquí ha quedat oblidada.

VIVÈNCIA PERSONAL SOBRE EL CANT

Tots els qui hem viscut als peus de la Moreneta de Lluc, Reina de Mallorca, ens sentim orgullosos d'haver servit la nostra Mare. A la Parròquia de Sant Miquel de Campanet, on el meu padrí era l'organista vaig aprendre d'ell les primeres lliçons per acompanyar el cant religiós a l'orgue, i també a cantar participant del petit cor de nins; record que algunes vegades vaig cantar la Sibil·la a les matines de Nadal. Tal com fa la descripció amb tanta maestria, bellesa i sensibilitat el meu paísà i poeta Llorenç Riber de la separació de la seva família per romandre de blauet a Lluc, el monestir i el seu paratge, l'al·lot blau (1)... també els meus pares i jo, commoguts, ens separarem per convertir-me en blauet de l'Escolania de Lluc. El fet de

cantar cada dia a la matinada l'Ofici amb aquell deliciós introit: «Salve, Sancta Parens», llavors la Salve, l'Himne de Lluç... a l'horabaixa: «Ave, Regina Caelorum», «Alma, Redemptoris Mater»... i acabant amb la lletania: «Regina Montis Lucani, ora pro nobis»... va despertar en mi entre altres coses la verdadera vocació musical per mitjà del cant. Aquest cant que omplia i continua omplint de goig el cor de tots els cantaires (blauets) i dels qui els escolten, és el que encara ara, quan el sent em fa embadalir, i em qued ple d'enyorament i emoció d'aquells dies passats i al mateix temps presents; això és el que els blauets ofereixen cada dia a la Moreneta en representació de tots els mallorquins. Més tard el P. Jaume Palou (Director de l'Escolania) va guiar la meua formació musical.

EL FONAMENT DE L'EDUCACIÓ MUSICAL

El cant és el fonament de l'Educació Musical. Zoltán Kodály, va escriure l'any 1929: «Donat que el ritme és capaç de disciplinar el sistema nerviós, i que quan cantam s'exerciten els pulmons i la laringe; el cant i l'entrenament físic estan relacionats íntimament. Tots dos són una necessitat quotidiana de no menor importància que el propi sustent» (2). Una bona Educació Musical ha de preparar la sensibilitat de l'individu per conèixer i gaudir la música, però també haurà de proporcionar-li unes possibilitats que omplin la necessitat d'expressió emocional. La idea de Kodály que la música emmotilla tot el caràcter del nin, fent-lo equilibrat, disciplinat, independent, crea-

tiu i feliç; està en perfecta harmonia amb la nova concepció de l'educació.

EDUCAR MUSICALMENT LA SOCIETAT

Amb Kodály, l'Educació Musical passa a tenir el vertader paper fonamental en tota l'educació a Hongria. Però a més, amb un caire renovador, no una ensenyança musical arcaica, avorrida, monòtona, teòrica... i no adequada al nivell del nin (tal com es continua fent a la majoria dels conservatoris...), sinó tot el contrari, amb un nou concepte de l'Educació Musical: gaudir de la música. Aquest és el primer objectiu i el més important, perquè el sistema antic ajuda quasi sempre a fer avorrir la música, més que gaudir d'ella. També deia Kodály: «hem de fer que la música sigui un patrimoni de tots» (2), i que el gran pedagog Kurt Phalen hi afegia: «la finalitat de l'Educació Musical no pot ésser la de promoure exclusivament músics» (3). Però seguint la idea del compositor i pedagog musical hongarès, podem afegir com ell indica, que serà inútil que l'Estat faci Auditoriums, Teatres i Sales de Concert... si ningú hi acudeix. Cal, per tant, que eduquem musicalment la societat, no d'una manera professional (conservatoris), sinó que donem una verdadera Educació Musical des de la infància, perquè realment hi hagi una comprensió i sensibilització musical. Per exemple, actualment es dona la Història de la Música al BUP. ¿Com podran entendre la música, estimar-la, escoltar-la, gaudir-ne... si els alumnes no han estat sensibilitzats musicalment des de petits?

llibreria

Jovellanos

- pósters
- làmines
- postals...

Jovellanos, 1 Tel. 72 14 66
Ciutat de Mallorca

FÁBRICA D'ARTICLES DE PELL

guants

bosses

peces de vestit

i marroquineria en general

Gran Via de Colón Telèfon 50 19 00
INCA

Dossier: MÚSICA A MALLORCA EN EL SIGLO XX

LA NOVA METODOLOGIA

Així, doncs, és necessari que aquesta nova Pedagogia Musical vagi entrant a les nostres escoles, també al nostre Conservatori i a tots els altres, tal com ja s'està fent aquí a Ciutat amb l'Escola de Pedagogia Musical que té una doble funció: Escola de Música per als nins i els Cursos de renovació pedagògica musical per als docents. També a Catalunya amb el mètode del P. Ireneu Segarra... La música i el cant popular són la vertadera saba de l'arbre musical, quasi tota la música dels grans mestres ha begut d'aquesta saba, i coneixent-la (els nins es delecten amb la cançó popular), podrem arribar a la música culta (4). La música popular és un valor artístic de la nostra cultura. El cant del poble és la manifestació vital més lluminosa de la raça i porta l'aroma de totes les seves essències (5). Solament quan arriba el segle XIX, la música popular recobra el seu merescut i vertader valor amb les escoles nacionalistes.

L'estructura de la música popular: ritme senzill, escala bitònica, tritònica, passant per l'escala pentatònica tan important per a l'ensenyament musical i ja tradicional per la seva naturalitat dins de la música popular o folklòrica en quasi tots els països del món (des de 2.000 anys abans de Crist, fins als nostres dies) (6); i arribant a l'escala diatònica... tot això ajudats d'una Metodologia activa (altura dels sons, fonèmia, ritme i moviment amb instruments de percussió corporals, passant llavors als altres instruments de percussió i placa, flauta dolça...), anant sempre de l'experiència a la consciència, mai a l'enrevés; ens ajudarà a dur a terme aquesta Educació Musical. El paper del mestre és molt important, perquè ha d'esser un guia i una ajuda al nin per fomentar i desenvolupar en ell la sensibilitat i la creativitat. L'instrument, el moviment, la dansa, el cant coral i la tècnica vocal, l'audició musical... i la música en general han d'esser actius i al servei del nin per al millor desenvolupament de la seva intel·ligència i la seva personalitat. Entre els diferents models dels grans renovadors de l'Educació Musical, a part de les particularitats de cada una de les metodologies, hi trobam uns trets comuns que es presenten escalonats i que podríem resumir en quatre estadis (7):

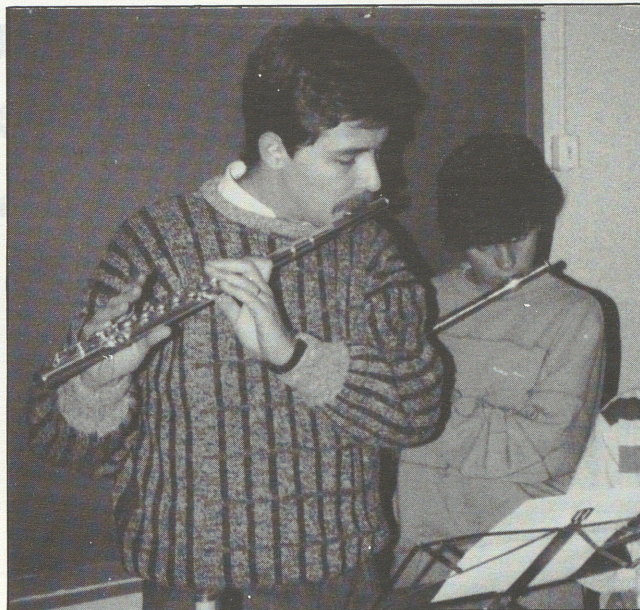
1.—Estadi de les vivències. Fer música abans d'entendre-la.

2.—Estadi de la reflexió. Un coneixement qualsevol és descobert sempre a partir de la cançó, el joc, la dansa...

3.—Estadi de la pràctica. El coneixement adquirit serà practicat fins a aconseguir el seu domini.

4.—Estadi de l'expressió. Al cap del camí hi trobam l'expressió individualitzada o col·lectiva, que pot esser fins i tot improvisada.

(Resum dels estadis que es troben a l'obra de Baltasar Bibiloni) (7).

SUGGERÈNCIES

Queda encara un llarg camí a recórrer, perquè a més d'aquesta renovació pedagògica musical, és necessari abans que possibilitem d'una vegada per a sempre l'Educació Musical a tots els infants i a totes les escoles, preparant la formació renovada dels nous Professors de Música, i que també aquesta renovació arribi a tots els conservatoris del nostre país. Comencem dins les nostres possibilitats per renovar l'Educació Musical a les nostres Illes. L'Escolania de Lluc canta a la Mare de Déu des de l'any 1526 sense interrupció fins avui, aquesta Escolania que és un poc de cada un dels mallorquins i s'ha guanyat un prestigi mundial, vol esser ja un botó de mostra d'aquesta Educació Musical.

ARNAU REINÉS I FLORIT
Professor de Música i Organista

(1) *La minyonia d'un infant orat*, de Llorenç Riber.

(2) *Educación Musical en Hungría*. Diversos autors hongaresos: Frigyes Sándor — Rev. M. Angulo (Edit. Real Musical. — Madrid).

(3) *El niño y la música*, de Kurt Phalen (Buenos Aires, 1965).

(4) *Música y Didáctica 2.º* per Manuel Angulo (Edit. Magisterio Español).

(5) *El cant popular, factor primari de la creació musical*. — Antoni Martorell, T.O.R. (Aplecs de Cultura i Ciències Socials. — Manacor).

(6) *Historia General de la Música*. — A. Robertson i D. Stevens (Edit. Alpuerto, S.A.).

(7) *Música i Educació Bàsica*. — Baltasar Bibiloni (Lliçó inaugural del curs acadèmic 1984-85. — Universitat de les Illes Balears).

Alenar.

Necessitat d'una oferta musical

Antoni Pascual i Nadal

Això és el ritme de la respiració. Inspirar, i, lentament deixar sortir l'aire. Uns moments de pausa, de repòs absolut, i inspirar novament.

La vida té altres necessitats que també es resumeixen amb el símil de respirar. Sembla que els moments de solitud, de reflexió t'omplen. Et sents créixer amb la lectura reposada, escoltant la teva música de sempre. I sents com et vas desinflant al treball, a la discussió al despatx..., a la lluita diària.

De vegades un viatge t'omple. Arribes a Londres i no et basta tota la cabuda dels teus pulmons. Òpera, concert, rock, teatre, jazz... arribes a l'hotel i tornes a recercar que pots fer que encara no hagis fet... ballet, museu, llibreria, buscar aquell disc... És impossible deixar d'assistir a una representació de... o a un concert de...

Londres, París, Roma, Florència, Madrid, Viena, Bonn i tantes altres... Podries arribar, respirar fons, omplir-te de bat a bat.

També hi ha el viatge invers. El viatge de minvar, de sentir-te més petit, de sentir-te manipulat, convertit en un turista qualsevol... comprant el souvenir més kitch que pots imaginar... No sempre pots estar inspirat, és clar! I per descomptat que això et podria passar tant a Londres com a Bankog.

Però hi ha capitals que ajuden més a créixer i d'altres a minvar-te. París és ambivalent. Salsburg positiu. Palma...

L'oferta que fa Palma d'ella mateixa és, realment, per desinflar-te. Res de serietats d'òpera i actes d'etiqueta. Vestit esportiu o camisa simple, sortida nocturna, tomb de wiskys, una baixada a una discoteca, sol, molt de sol, una nit de barbacoa, un dia de Coves, un altre a Sa Calobra i... més buit que mai te'n pots tornar a la teva Alemanya o a la teva Anglaterra a omplir-te de nou.

I no és que Palma no tengui una bona respiració cultural.

Però qui li diu? On trobarà una guia per cercar l'aire de vida aquest europeu acostumat a trobar de tot a casa seva? Qui li presenta l'Auditori, Joventuts Musicals, la Seu, o senzillament, la nostra llengua catalana? Teatre, pintura, música folklòrica, Universitat, música de cambra...

Fa un temps, una publicació, de les dites de premsa forana, va intentar, mes a mes, una agenda musical de Mallorca.

Sorprenent. Molt sovint sortia a més d'un apunt diari. Una plana sencera d'actuacions musicals. Però tot té un límit, i aquell apartat de *Pòrtula* desaparegué cansat de demanar per favor a les entitats corresponents que comunicassin els seus actes. Replegar aquella agenda... era una fortuna de telèfon i d'enrabiades.

Però no seria més que interessant començar per posar, als nostres hostes, al costat de l'excursió a les Coves, una agenda d'aquest tipus? Ofertar, a més a més de les discoteques i barbacoes, l'Orquestra de Palma, la Quarta Ciència o...

I per als mallorquins mateixos, ¿no seria convenient poder tenir a mà una bona guia musical? Ho dic perquè aquell grup de *Pòrtula* amb l'ajut de la informàtica ens podrien oferir molt aviat una guia musical de Mallorca on trobar sense problemes dades sobre la coral de Bunyola, els Moratons de Manacor, o els components de Siurell Elèctric.

Mallorca ho necessita. Necessita donar a conèixer l'activitat cultural que ja té i incrementar-la. Necessita poder oferir a Europa un racó de repòs... per alenar.

SUBSCRIVIU-VOS A LA REVISTA LLUC

Dossier: MÚSICA A MALLORCA EN EL SEGLE XX

L'Associació de compositors de les Illes Balears

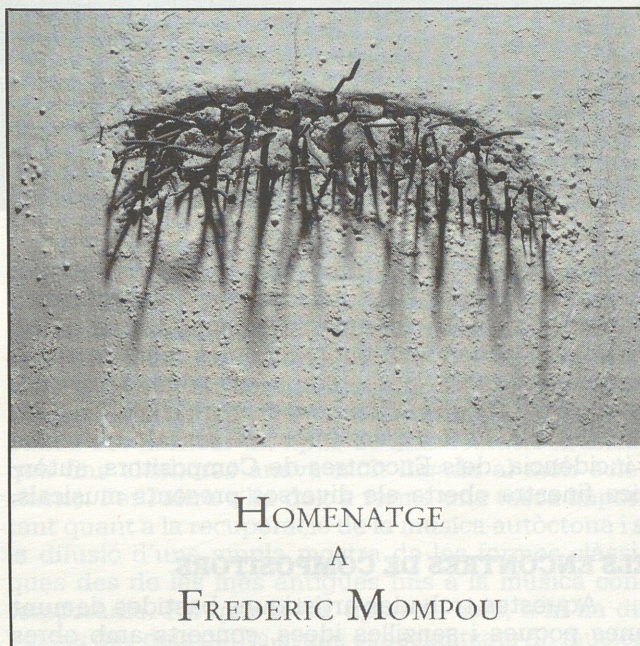
per Xavier Carbonell

La presentació de l'Associació de Compositors de les Illes Balears, realitzada el passat mes de gener, i estructurada en dues jornades concertístiques emmarcadores de l'homenatge a Frederic Mompou, esdevingué una mostra sense precedents, de l'estat en què avui es troba la creació musical en els nostres redols illencs.

Tres foren els trets que caracteritzaren aquella exposició sonora. El conjunt d'obres presentat participava d'una actualitat sincrònica amb la producció compositiva d'avui arreu del món occidental. Conjunt que expressava i exhibia una àmplia pluralitat d'opcions estètiques. Mostra creativa, producte i fruit d'uns compositors joves, col·lectiu on la mitjana d'edat no supera els trenta-cinc anys. A aquestes característiques de la primera mostra de l'Associació de Compositors, podríem afegir-hi que després de molts anys de vida musical sonora diacrònica amb el context europeu contemporani, Mallorca per fi s'ha posat al dia.

UNA MICA D'HISTÒRIA

Per a comprendre millor la magnitud i rellevància d'aquesta afirmació darrera, ens cal repassar la història musical més recent. Mallorca, en els anys trenta, gràcies a l'activisme de Joan M.ª Thomàs, va estendre i mantenir uns fermes lligams i contactes, amb la vida cultural-musical més significativa de l'Europa d'aquells anys. En els temps de la postguerra emperò, aquelles relacions vives, estimulants i fecundes, sofriren un trasbals anorreador. Els anys quaranta, cinquanta i seixanta, conformen unes dècades apagades i somortes, on l'únic contacte amb les experiències creatives exteriors, es limitava a alguns compositors peninsulars. La mort en el 1966 de Joan M.ª Thomàs, significà el moment de més obaga comunicació. La posterior producció compositiva d'Antoni Matheu, realitzada bàsicament en els anys setanta i primers vuitanta, i malauradament estroncada per una mort prematura (1984), forma el primer corpus creatiu local, on hi podem trobar i constatar, un veritable apropament a alguns dels pensaments estètics i tècnics, que foren dominants en la música occidental de la segona meitat del nostre segle. El seu traspàs, frustrà la missió que per mèrits li correspo-

Cartell de la presentació de l'Associació de Compositors de les Illes Balears

nia, d'obrir a les novelles generacions, les portes als nous llenguatges sonors.

CONNECTAR AMB ELS CORRENTS ACTUALS

Aquest repàs històric, breu i potser excessivament sintètic, ens permet afirmar, emperò, que els joves compositors de qui parlàvem en l'encapçalament d'aquestes ratlles, han arribat a connectar amb els corrents i inquietuds propis d'aquest moment històric, mitjançant la recerca personal, i el treball autodidacta. Poques han estat les facilitats per aconseguir aquesta novella situació, aquesta sincronia històrica i estètica. Però no seria just, oblidar aquelles aportacions que dins el context cultural de Mallorca han facilitat i obert el camí vers l'actual situació. Així, cal valorar l'aportació pedagògica de l'esmentat compositor Antoni Matheu; la informació aportada per la música contemporània en viu, interpretada escadusserament en un grapat de concerts; el contacte facilitat per les poques interpretacions

Cartell
del
VIII Encontre
de
Compositors

d'obres més o menys innovadores, realitzades per agrupacions musicals mallorquins, concretament formacions corals; cal apreciar la importància de les activitats pedagògiques realitzades per persones vingudes de fora, per exemple els seminaris realitzats p'En Carles Guinovart en els cursos d'estiu de la Porciúncula. Però especialment cal ressaltar el relleu i incidència, dels Encontres de Compositors, autèntica finestra oberta als diversos presents musicals.

ELS ENCONTRES DE COMPOSITORS

Aquestes trobades artístiques bastides damunt unes poques i senzilles idees, concerts amb obres presentades i comentades pels propis autors, i diàleg d'aquests amb el públic, van incidir com un fort revulsiu per a molts joves estudiants de música. Els Encontres han estat d'alguna manera, l'humus on s'han desvetllat les arrels de la inquietud estètica de la fornada més jove de compositors de Mallorca.

Els Encontres de Compositors, naixeren a partir de la inventiva i impuls esforçat del compositor Antoni Caimari. A l'estiu de l'any 80, es realitzà la primera edició a Sa Pobla. Posteriorment, el marc físic es traslladà al Teatre Principal de Ciutat (anys 1981-85), i en els dos darrers a l'Auditori.

Des d'un inici, els Encontres s'estructuren en tres jornades, protagonitzades per tres corresponents creadors. A les vuit edicions realitzades, hi han passat autors de totes les generacions, noms desconeguts juntament amb llinatges de ressonància cridanera, personatges locals i humanitats procedents dels més diversos indrets. Per apreciar d'alguna manera la importància que com a panorama de la música actual han assolit els Encontres de Compositors, tot i la llargària de la llista d'autors, no està de més que en fem un xic de memòria: Llorenç

Balsach, Amadeu Marín i Llorenç Barber en el 1980; Antoni Matheu, J. Lluís Berenguer i Enrique X. Macias, en el 1981; Llorenç Galmés, S. Somer, M. Rudennauer i Benet Casablanca en el 1982; en l'any 1982, el protagonisme va recaure en l'Antoni-Olaf Sabater, Eduardo Polonio i Josep M.ª Mestres Quadreny; en la cinquena edició, Ramon Barce, Javier Maderuelo i Andrés Lewin-Richter; Emiliano del Cerro, Ramon Ferràn i Josep Soler en l'any 85; Jesús Rodríguez Picó, Carl Mansker i Luis de Pablo en l'any 1986; i en la passada edició, Carlos Cruz de Castro, Claudio Zuilán i Joaquim Homs. Aquest caramull significatiu de noms es correspon lògicament amb una àmplia varietat de llenguatges, tècniques compositives, estètiques, i també qualitats, a les quals Mallorca s'hi ha pogut acostar gràcies a l'activitat dels Encontres.

Naturalment, en els concerts-mostra, les formacions instrumentals presentades durant aquests anys, perfilen un teixit de pensament sonor variat i complex. Tot revisant els programes dels diversos Encontres, hi trobam obres estructurades per a diversos instruments solistes, obres de cambra variables tant en el nombre de parts com d'instrumental, peces corals, composicions electroacústiques, etc.

A la importància de tot aquest mostrar, cal afegir-hi el valor, sobretot de cara al futur, de la seva preservació magnètica, que poc a poc la fundació A.C.A. va editant en forma de disc.

Els Encontres, al nostre entendre doncs, han esdevingut l'única via de comunicació per les darres generacions de músics mallorquins amb les tendències vives i actuals, de la música occidental d'aquests darrers anys. És a dir, han esdevingut la llavor estimuladora de la recerca, i l'única porta oratjadora.

XAVIER CARBONELL

Dossier: MÚSICA A MALLORCA EN EL SEGLE XX

«A Tempo de música...»

per Bel Ribot

En mirar cap enrere sempre acudim a uns certs punts de referència per concretar situacions, anècdotes, fets passats, etc.: «No, això no pot haver estat mai el 53 perquè per aquest temps jo feia segon de batxillerat i record que...». Bé en el meu cas existeix una estreta relació amb el fet musical, no com a protagonista, és clar, però sí com a ser que ha viscut i crescut amb la música. Les etapes de la meua vida, deixant de banda la capacitat evocadora de les melodies, les relacions amb determinats moments, situacions musicals.

Si pens en la meua infantesa necessàriament qualsevol record no és una imatge, muda, ans acompanyada per la ràdio... record moltes cançons però, per no estendre'm, la majoria coincidirien amb un disc prou conegut «Canciones para después de una Guerra».

L'època de l'adolescència que correspon a la dècada dels seixanta vaig viure i ésser testimoni del «boom» del ROCK com a manifestació musical d'una joventut rebel i inconformista, primer de la mà d'Elvis Presley, després amb els Beatles i els Rolling Stones. Tant ells com els «pacifistes» americans —Joan Baez, Bob Dylan...— escampaven pertot arreu una filosofia de l'autenticitat basada en el trencament de motlles i esquemes convencionals. Aquesta postura de protesta enfront de l'ordre establert, ens arribava també amb aires francesos amb cantautors com Brassens, Brel o Ferré que des de posicions a voltes anarquitzants, posaren la música al servei d'un text a voltes irònic i d'altres més tendre i poètic. Pel que fa a la música comercial s'escoltava de tot, francesos, italians, la popularitat dels quals es degué sobretot al «Festival de San Remo», anglosaxons... Dins la cançó espanyola es mantenen les «folklòriques» —hem de creure i pensar que fou a causa del context polític que vivia el país— i grups que pretenien seguir models forans més avançats. Però la vertadera innovació a nivell nacional succeí a les nostres contrades amb «La Nova Cançó Catalana» que tot reivindicant una llengua, a través de la música, intentava captar un públic majoritàriament jove. Aquest fou el panorama musical que va correspondre a una etapa de la meua vida, potser la més vital, la més colorista.

La meua segona joventut i la maduresa van lligades al cant coral. De nina i després de jove, no vaig tenir la possibilitat de rebre una educació prou

ampla i completa com per conèixer i apreciar la música clàssica. Ha estat gràcies al cant coral que se m'ha obert tot un món on mai m'hagués imaginat poder arribar; m'ha ajudat a desenvolupar la creativitat i a potenciar la consciència estètica alhora que he pogut participar de la satisfacció que suposa cantar formant part d'un conjunt on els «tot» i «tots» són l'important, i ja que hem entrat en el món coral deixem la meua experiència personal i anem una mica més enllà.

A Mallorca no tenguérem uns Cors Clavé concebuts amb la idea de redimir d'alguna manera la classe treballadora però la rèplica catòlica, que a terres del continent dugué a terme Jaume Colell, amb el temps tengueren ressò a les Illes. De deu anys ençà el cant coral a Mallorca ha crescut d'una manera notable i profitosa, s'ha aconseguit per una banda secularitzar un tipus de manifestació musical que fins aleshores anava molt lligada al món eclesiàstic. Per l'altra s'ha duit a terme una tasca important quant a la recuperació de la música autòctona i a la difusió d'una ampla mostra de les formes clàssiques des de les més antigues fins a la música contemporània. Pel que fa als tipus de cors, n'hi ha diversos des dels petits grups especialitzats en música antiga, romàntica... Quant a les grans agrupacions vocals s'han treballat i mostrat les distintes possibilitats: música a doble cor, per a veus blanques i d'altres per a veus greus, amb acompanyament de piano, orgue, clavecí, s'han cantat obres simfónico-vocals; s'ha cantat amb conjunts instrumentals de cambra; s'han enregistrat discs...

Pel que fa als cantaires, el meu cas pot servir d'exemple d'aquells que en un moment donat ens reunírem a fer música tan sols pel plaer que això ens proporcionava potser sense gaire pretensions perquè érem conscients de les nostres carències pel que fa referència a preparació musical, però aquesta meta inicial s'ha anat eixamplant en la mesura que s'ha anat desvetllant l'interès envers el món coral i també alhora que s'ha anat adquirint una certa formació.

Avui, possiblement la majoria dels cantaires dels cors de Mallorca estan constituïts per grups de gent jove amb una bona base de coneixements que provenen de les Escoles de Magisteri, del Conservatori, de l'Escola de Pedagogia Musical, que ha seguit els Cursets d'Estiu de la Porciúncula... Tampoc

podem oblidar que, tot i no esser encara satisfactori, el panorama a les escoles ha canviat. Basta recordar les trobades de Corals Infantils que se celebren cada any a les darreries del curs escolar.

Hem passat de l'experiència personal a un breu repàs de la situació del món coral a l'actualitat. No voldria acabar sense convidar els que encara no canten i encoratjar-los perquè s'animin a fer-ho. Tristament l'ocupació útil del temps ens ha duit a perdre senzillament poden ajudar-nos a ser més feliços, que és en definitiva allò que tots encaicem, però capficats en una roda que ens allunya cada vegada més de l'objectiu principal. El cant Coral n'és un camí, és una manera d'omplir l'oci però va més enllà perquè el goig que proporciona l'ordre melòdic

és immens i diferent a qualsevol altra activitat i diferent també per a cadascú. A través del cant es coneixen obres i amb el coneixement arribam en part a la possessió d'allò conegut...

A més vull citar un article de la revista «VITALIDAD Y SALUD», n.º 29 signat per Ester G. Viña... us recoman que el llegiu, avui que està tan de moda la medicina natural, i el coneixement de les possibilitats del propi cos. En aquest article trobareu que el cant és la solució a qüestions tan diverses com: escoliosi, estrés, depressió... i és que jo crec tal com diu el títol de l'article que...

CANTAR ÉS TERAPÈUTIC

BEL RIBOT

Fonoteca Pública

La Fonoteca Pública de la Comunitat Autònoma és la primera experiència de servei musical pel públic que hem muntat a les Illes i que funciona de manera constant i continuada, a mode d'una biblioteca o arxiu.

La fonoteca obrí les portes el mes de maig de 1985 i al llarg d'aquests tres anys s'ha dotat progressivament dels mitjans suficients per poder complir amb dos objectius primordials: el d'educar musicalment i el de servir de suport adequat al temps lliure.

La fonoteca disposa de dues sales pel públic. Una sala d'audicions col·lectives amb capacitat per a 120 persones, preparada acústicament, en la qual se celebren audicions comentades, concerts en directe, conferències, etc.

Per donar una idea del que s'ha realitzat fins ara, en aquesta primera sala, com exemple, citem els tres cicles d'òpera en viu, el recital de Joan Moll, audicions entorn del Barroc, sobre el famós director W. Furtwangler, sobre el jazz o el blues... darrerament, a més, hem començat a experimentar amb el muntatge de vídeos musicals, amb la idea d'oferir tot un programa

anual de distinta i variada temàtica. També per aquest any tenim projectat celebrar el quart cicle d'òpera, així com distintes audicions comentades i algun recital en viu.

La sala d'audicions individuals a través d'auriculars disposa de 8 possibilitats d'escolta individualitzada, mitjançant tots els tipus de suports mecànics (discos convencionals, cassettes, discos compactes) i en base a una infraestructura adequada per a tal fi (plats, pletines, lectors làser, amplificadors). Després de les successives reformes introduïdes, adquirint distintes aparells per completar, pretenem per enguany la següent distribució: dotze sortides per a disc convencional; cinc per a cassette; dues per a disc compacte i una per a ràdio FM.

Després de quasi tres anys de funcionament podem dir que el resultat de la Fonoteca així com el seu servei han estat òptims, fins i tot millors del que podíem esperar donada la novetat d'aquest tipus d'instal·lacions i la nostra manca d'experiència. Per donar una idea de l'interès despertat, mireu l'estadística: al llarg de 1987 han pas-

sat per la Fonoteca per a realitzar escoltes individuals quatre mil persones. S'escoltaren tres mil tres-cents discos i dos mil cent cassettes. Es prestaren set-cents cinquanta cassettes (aquest servei de préstec és un servei més de la Fonoteca). Totes aquestes xifres ens donen una idea del rendiment del servei, així com de l'oferta.

Quant a les existències, per a 1988 tenim previst que oscil·lin entorn dels dos mils discos, mil cinc-cents cassettes i dos-cents compactes, amb una distribució temàtica aproximada d'un 60 per a Música clàssica i el 40 repartit entre pop, folk, jazz i una petita secció de Música balear així com alguns enregistraments de teatre i poesia.

LLUÍS FORTEZA

NOTA COMPLEMENTÀRIA

Horari: de dilluns a divendres de 10 a 13 i de 17 a 20. Dissabtes de 10 a 13.

Adreça: Ramon Llull, 3. Casa de Cultura.

El servei és totalment gratuït.

**L'ESGLÉSIA
NOSTRA**

Una edició del Nou Testament per a Mallorca, Menorca i Eivissa

per Pere J. Llabrés i Martorell

CULMINACIÓ

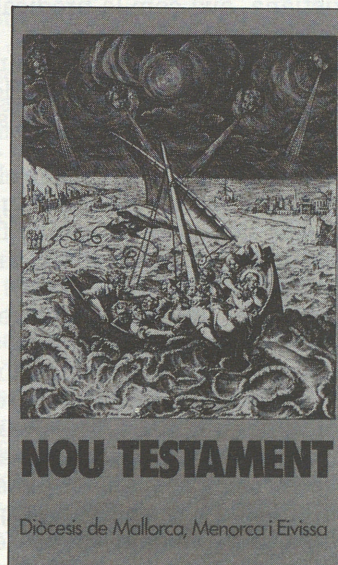
Dia 31 de desembre, festa de la Conquesta, de l'any passat 1987, s'acabava d'imprimir el NOU TESTAMENT DE LES BALEARS: una edició dels escrits apostòlics, traduïts dels textos originals a la nostra llengua catalana, al «bell catalanesc», parlat a les nostres Illes.

Era la culminació de tot un cabal de versions bíbliques, que s'havia iniciat el 1966 quan iniciàrem l'edició dels llibres litúrgics en català, adaptats per a l'ús de les diòcesis de Mallorca, Menorca i Eivissa.

Podríem encara avançar la data al 1964. Efectivament aquest any es començaren al Principat les versions dels textos litúrgics en llengua catalana, davant la imminència de la introducció de les llengües vives en la Litúrgia, segons les prescripcions de la Constitució «Sacrosanctum Concilium» (1963) del Vaticà II i de la Instrucció «Inter oecumenici» (1964). L'ús de les llengües vernacles en algunes celebracions sacramentals, sobretot a la Missa, era previst pel primer diumenge de Quaresma, 7 de març del 1965.

Aleshores la Comissió interdiocesana per a les versions dels textos litúrgics al català només era formada per membres del Principat, sense cap participació de les nostres Illes ni de València. Mallorca, com també Menorca —en menor grau— i Eivissa quedaren excloses del benefici de veure la llengua pròpia introduïda en les celebracions sacramentals.

Tots sabem —en vaig parlar al meu precedent article de novembre-desembre 1987 en aquesta revista— com va ser llavors de clamorós, per part de les persones sensibilitzades, el clam contra l'apatia dels qui regien la nostra diòcesi, que tenia la Seu vacant per mort del bisbe Enciso. L'inici de la resolució del cas hagué d'esperar l'any 1966. Francesc de Borja Moll i Casasnovas, el canonge Mn. Andreu Caimari i jo fórem nomenats membres de la Comissió interdiocesana per a les versions litúrgiques a la llengua catalana. Per cert que cal assenyalar que l'actitud de Mn. Andreu Caimari, autor d'un himnari litúrgic (llatí-castellà-català), fruit tardà de la renovació litúrgica del bisbe Campins i publicat el 1944, i de nombrosos poemes i obres en prosa en català, certament per influència de la política franquista, es mostrà tothora reaci i entorpidor de la causa, de la qual havia estat designat promotor pel Vicari Capítular i ni tan sols havia fet ni una primera passa. Aquesta actitud la mantingué es-

sent membre de la dita Comissió, fins que es prescindí dels seus serveis.

Per altra banda, pel juliol del 1965, s'havia celebrat el II Congrés litúrgic de Montserrat. Entre altres mallorquins i menorquins, hi havíem assistit Francesc de B. Moll i jo. Moll havia tingut una ponència sobre *L'ús del vernacle en la litúrgia a les Balears*. En aquesta ponència ja havia assenyalat les possibilitats i els criteris d'unes versions adaptades per a les Illes dels textos litúrgics en català.

L'any 1966 posàrem mans a l'obra. Es va formar una Comissió de les diòcesis balears i pitiuses per a l'adaptació dels textos litúrgics en català i, des d'un principi, adoptàrem les orientacions del Dr. Moll, que en tot moment va col·laborar decididament amb el seu prestigi de filòleg, amb el seu assessorament inigualable i fins i tot en la correcció de proves d'impremta. Per la tardor de 1966 ja es pogué publicar l'Ordinari de la Missa, es féu una edició de fulls amb les respostes dels feels a la santa Missa i es començà per fascicles l'edició del Missal vigent aleshores, el de Sant Pius V, segons la versió de Montserrat, que s'acabà d'imprimir dia 30 d'octubre del 1967. De llavors ençà aquesta tasca d'adaptacions i publicacions no s'ha estroncat.

Fins a l'any 1971 no disposàrem d'un text diguem-ne «definitiu» de les versions bíbliques, que aparegueren per primera vegada en el Leccionari dominiacal del cicle C.

Aquesta versió bíblica que s'anà completant a partir de dit any 1971 és la base del NOU TESTAMENT que s'acaba d'imprimir per a les nostres Illes.

EL CRITERI LINGÜÍSTIC

De bon començament es va adoptar el criteri de conservar el nivell literari de la nostra llengua en les versions litúrgiques adaptades per a l'ús de Mallorca, Menorca i Eivissa.

Es mantenia així un valor constant de la nostra tradició literària i eclesial. Les pregàries i la doctrina cristiana, així com la predicació i ordinàriament tots els textos religiosos, havien estat redactats sempre en la llengua no col·loquial sinó literària.

És ben curiós i allisonador el cas de la unitat de versió de les pregàries populars més corrents en llengua catalana: Pare-nostre, Ave-Maria, Credo, etc. Aquesta unitat es manté en el Principat i a les Illes, tot i que com sabem el llenguatge col·loquial mostri diferències notables. En canvi, fins ara, en una llengua que ha tingut tants de mitjans de cohesió com és la castellana, no s'ha assolit una versió unificada d'aquestes oracions tan corrents.

Aquesta tradició, doncs, va ser la primera norma de l'adaptació dels textos litúrgics a partir de la seva edició típica en català. Vull recordar aquí un text del pontificat del bisbe Pere-Joan Campins que anuncia un certamen per redactar una Vida de Crist en la llengua vernacle dels mallorquins: la redacció no ha d'estar envilida per un llenguatge baix ni obscurida per paraules desusades; de tal forma que els il·letrats hi siguin instruïts i els més doctes hi trobin delit (Pasqual 1902). El certamen va ser guanyat el 1904 per Mn. Joan Aguiló que va publicar el seu *Llibre de la vida de N. S. Jesucrist* el 1914. Igualment va estampar-se amb el mateix criteri el *Devocionari litúrgic pels feels de la Diòcesi de Mallorca* (1916) i el *Devocionari litúrgic i Missal de les Festes per ús dels feels de la Diòcesi de Mallorca* (1934), obres preparades per Mn. Joan Quetglas, la darrera de les quals va servir a moltes parròquies de Mallorca fins a la versió del Missal complet esmentat dels anys 1966-67.

Però no sols es va seguir una tradició ben nostra en adoptar el criteri de la llengua literària, sinó que també es varen observar les prescripcions de la Santa Seu. Pau VI, en una al·locució als traductors litúrgics, de dia 10 de novembre de 1965, donava aquesta orientació: «Encara que la llengua vulgar, suara introduïda en la Litúrgia, ha de ser entesa també pels nins i pels il·letrats, sempre ha de ser distint de la manera quotidiana de parlar que s'usa al carrer i a les places, ha de ser tal que toqui els sentits de l'ànima i inflami el cor en l'amor de Déu». Sembla que en aquestes paraules de Pau VI hi ressoni la convocatòria del certamen per a redactar una «Vida de Crist», feta pel bisbe Campins, que hem citat més amunt.

LES ADAPTACIONS

En concret, podem resumir en aquests punts l'adaptació que s'ha fet dels textos catalans per a l'ús de les diòcesis de les Illes:

1) En les terminacions verbals, s'han mantingut les peculiars i comunes a les Balears i Pitiüses, les que són legítimes segons la tradició del català literari. Així, en la primera conjugació, al present d'indicatiu, s'adopten les terminacions *-am*, *-au*, en la primera i segona persona del plural, com també la segona del plural de l'imperatiu també en *-au*.

També s'han conservat les formes de les persones del singular i tercera del plural en el present de subjuntiu dels verbs incoatius de la tercera conjugació: *-esqui*, *-esquis*, *-esqui*, *-esquin*.

Amb l'annuència del Sr. Moll, i encara que els gramàtics no les admetin, hem tolerat en la tercera conjugació i en les persones primera i segona del plural del present de subjuntiu les terminacions *-iguem*, *-igueu*, per mor de la tendència tan nostra de voler distingir sempre que sigui possible entre present de subjuntiu i d'indicatiu.

Així mateix en els verbs *dir*, *riure*, *creure*, *caure*, *fer*, hem conservat les formes arcaïques, usuals a les Illes: *deim*, *deis*; *reim*, *reis*; *creim*, *creis*; *queim*, *queis*; *feim*, *feis*, en el present d'indicatiu.

2) Substitució de paraules: els mots desconeguts a les Illes han estat canviats per altres que hi són comuns. Així la paraula *nen* ha estat substituïda per *infant* o *al·lot*, segons els casos, ja que altres mots ben populars no ens són comuns a les quatre illes: *nin* a Mallorca, *fillet* a Menorca, *boix* a Eivissa.

De vegades, com en els casos de *diners*, *núvol*, *ramat*, no s'ha pogut utilitzar una paraula ben vernacle a les Illes per no tenir-ne de comuna. Aleshores s'ha optat per mantenir la catalana del text típic.

3) En algunes frases s'ha cercat una construcció més planera i més entenedora al llenguatge nostre. Per exemple: «*Oi que ho és el qui seu a taula?*», ha quedat així: «*Que no és el qui seu a taula?*» (Lc. 22, 27).

4) Es varen mantenir alguns dialectalismes: així l'infinitiu *sebre*, en lloc del literari *saber*, simplement per afavorir la comprensió d'un verb tan usual; l'adverbi i adjectiu *manco*; el pronom neutre *lo* i la preposició *baix de*.

Per cert que en l'edició del Nou Testament hem deixat d'usar l'article *lo* (*substituïnt-lo sempre per això, allò o el*), i hem emprat *sota* o *davall* en lloc de *baix de*.

5) S'han acceptat els verbs *alabar* i *entregar*, no admesos encara al Diccionari normatiu, i els substantius *alabança* i *entrega*.

EL «NOU TESTAMENT» QUE PRESENTAM

Les versions litúrgiques es presenten com anònimes «per tal com els llibres litúrgics són destinats a la comunitat cristiana, es preparen i s'editen per manament i amb l'autoritat de la jerarquia, que no ha d'estar vinculada per persones privades, el que aniria en contra de la llibertat de l'autoritat i de la dignitat de la Litúrgia» (*Instrucció tercera sobre la reforma litúrgica, 5 de setembre 1970*).

Amb tot, és prou coneguda la tasca del P. Guiu Camps, monjo de Montserrat, en les versions litúrgi-

ques al català i especialment en les versions bíbliques per als Leccionaris. El P. Guiu ha estudiat a fons les modernes tècniques de versions bíbliques en les llengües modernes. S'adonà com a criteri la *correspondència formal* entre el text original i la versió catalana, talment que cada mot, cada forma gramatical, fossin trasposats a la nostra llengua en paraules i formes tingudes per equivalents, sovint amb el mateix ordre. Tal correspondència freqüentment no és entenedora sobretot per aquelles persones que no tenen un grau elevat de cultura eclesiàstica. S'optà per la que s'anomena «equivalència dinàmica» que es basa en aquest principi: si una frase del text original (el grec, en el Nou Testament), traduïda correctament a la nostra llengua no té el mateix sentit ni la mateixa expressivitat, se cerca una altra versió que tinguï un valor equivalent. Aparentment en resulta una traducció més lliure, però en realitat transmet la veritat dels mateixos continguts, amb el mateix valor expressiu de l'original.

El P. Guiu, que va residir uns anys al monestir de Binicanel·la a Mallorca com a prior i va ser professor del CETEM, ens ha encoratjat en la tasca de l'edició d'aquest NOU TESTAMENT i ens ha assessorat amb interès.

Ja he dit que aquest NOU TESTAMENT per a les Illes recull fonamentalment els textos dels Leccionaris litúrgics, publicats a partir del 1971. L'any 1979 aparegué un NOU TESTAMENT interconfessional, preparat per l'Associació Bíblica de Catalunya i l'Abadia de Montserrat, per part de l'Església catòlica; i per la Institució Bíblica de Catalunya i les Societats bíbliques unides, per part de les Esglésies reformades. Aquest NOU TESTAMENT interconfessional presentava un text molt proper als textos litúrgics i en seguia bàsicament els criteris de la versió. Se'n publicà una segona edició el 1986, a cura de l'Editorial Claret.

Amb el degut permís, que agraïm fraternalment, de les esmentades entitats, aquest NOU TESTAMENT interconfessional ens ha servit de base, sobretot per completar els textos dels Leccionaris litúrgics, i n'hem conservat la distribució, les notes i el vocabulari bíblic del final.

En les versions divergents entre el NT interconfessional i els Leccionaris litúrgics, hem preferit gairebé sempre la d'aquests. També hem mantingut la norma d'usar el tractament de *vós*, dirigit a Déu, a Jesús (en les converses respectuoses envers d'aquest) i en la salutació de l'àngel i Elisabet a Maria (Lc. 1). Això és també coherent amb les pregàries tradicionals del nostre poble.

Els parents pròxims de Jesús són anomenats *parents* i no *germans*. Llevat del text Ga. 1, 19: *Jaume, el germà del Senyor* (com diu també el text litúrgic, cfr. diumenge desè de durant l'any, cicle C).

En la carta als de Galàcia i als de Roma, en els passatges en què Pau parla de la justificació per la fe i usa en el text original el verb grec *dikaióo*, hem mantingut la versió litúrgica de *fer just*.

La nostra edició del NOU TESTAMENT, doncs, s'ha de considerar una versió catòlica, i com a tal va rebre l'aprovació de la Comissió permanent de la Con-

ferència episcopal espanyola dia 17 de novembre del 1987, segons la prescripció del canó 825, § 1.

Tres preveres de les diòcesis de les Illes: Mn. Joan Marí, vicari general d'Eivissa, Mn. Miquel Anglada, rector del Seminari de Menorca, i jo mateix hem revisat tot el text, assolint per a ell una unanimitat de parers per tal d'oferir als lectors de Mallorca, Menorca i Eivissa-Formentera, una versió assequible i el més adaptada possible a l'estat actual del llenguatge corrent del poble de les quatre illes.

Senyalem també que aquest NOU TESTAMENT és el n.º 4 de les publicacions del Centre d'Estudis Teològics de Mallorca, puix aquest centre en va assumir la responsabilitat en el claustre de dia 3 de juny de l'any passat. Els professors de Sagrada Escripura en el CETEM, P. Llorenç Garí T.O.R., Mn. Teodor Suau i Mn. Llorenç Tous són els autors de les introduccions als distints llibres.

UNA FITA HISTÒRICA

Cal subratllar que aquesta és la primera edició del NOU TESTAMENT que s'ofereix al poble de les Balears i Pitiüses en la seva llengua i en una versió adaptada al seu llenguatge, segons els criteris lingüístics que he exposat més amunt.

Al nostre poble la Paraula de Crist i dels Apòstols li havia arribat, sí, en la nostra llengua per la predicació, certament des de l'Edat Mitjana, més envant segons les prescripcions del Concili tridentí, renovades pels Sínodes mallorquins fins al de l'arquebisbe Miralles del 1932; li havia arribat la Bona Nova de Crist en la seva llengua pròpia a través de la Vida de Crist de Mn. Aguiló i del Missal festiu de Mn. Quetglas, que he esmentat més amunt, i a partir del 1966 en els Leccionaris litúrgics. Ara podem festejar la fita històrica que el NOU TESTAMENT íntegre li arriba en la llengua nostrada.

La Direcció General de Cultura de la Conselleria d'Educació i Cultura del Govern Balear ha prestat amb entusiasme la seva col·laboració econòmica, com també «La Caixa» de Pensions. Així aquest Nou Testament es pot vendre a un preu vertaderament popular: 300 ptes. El Director General, Jaume Martorell, en la presentació del llibre va dir que era ell que donava les gràcies perquè s'ha comptat amb l'entitat que dirigeix per enllestir i difondre una obra, tan valuosa en la normalització de la llengua, i tan significativa culturalment i religiosament per al nostre poble.

Cal agrair també a l'Editorial Claret i al seu gerent Sr. Pere Prat, l'interès que han posat en aquesta edició tan acurada i assequible.

La coberta reproduceix un gravat que representa la tempesta al llac de Tiberíades. És una de les «imatges de la història evangèlica» ideades pel mallorquí P. Jeroni Nadal, vicari general de Sant Ignasi de Loyola, impreses a Anvers l'any 1593. El savi i apostòlic jesuïta preparà aquesta edició perquè servís de suport catequètic als missioners de la Companyia, i certament varen tenir una gran difusió en països de Missions.

En presentar el LLIBRE

**Parlament del Sr. Josep-Maria Llompart
en la presentació del Nou Testament
(Edició per a les diòcesis de Mallorca, Menorca i Eivissa)
dia 28 de gener del 1988**

És ben cert que en una cultura com la nostra, problemàtica, pledejada i fins i tot a estones, ai las!, massa pintoresca, un ha d'estar sempre disposat a fer tots els papers de l'auca, sense poder endevinar mai quina comesa li espera just voltant cantó. Dic això perquè jo, que he arribat a tenir una certa experiència en el mester de presentar llibres d'altri, llibres en minúscula d'autors amics i coneguts, i fins i tot d'autors no tan amics i àdhuc desconeguts, no havia fet mai comptes de veure'm en el cas d'haver de presentar, no un llibre, sinó *el* Llibre; el Llibre amb majúscula per antonomàsia.

No faré una tal presentació, és clar, puix que, si ho provava, les meves paraules haurien de cobrar un eco inevitable de candorosa ingenuïtat i tal volta d'inoportuna irreverència. Amb tot, no em sé estar de dir, de passada i entre parèntesis, que fóra temptador assajar una valoració de la pura bellesa del llibre més bell que s'ha escrit amb paraules humanes; una valoració, doncs, de la més alta poesia que s'ha confegit. Perquè —cal que no ho oblidem— part damunt de l'espiritualitat subtil dels *Upanishad* i de la profunda saviesa del *Bhagavad Gita*, part damunt de la mística absoluta del *Tao-tequing* i de la ideal harmonia del pensament platònic, es dreça el sermó de la Muntanya, proclamant, evitern, la sublimitat de la senzillesa; una senzillesa teixida dels vius colors de l'Orient ressaltant sobre la neta llum mediterrània.

Però deixem-ho estar i no ens embranquem en un elogi a nivell de crítica literària, que, per encès que fos, sempre restaria lamentablement curt i pàlid. Al cap i a la fi, el motiu que avui ens reuneix és només el de donar a conèixer l'edició, tot just sortida de les premses, del *Nou Testament* en la nostra llengua, promoguda pels bisbats de Mallorca, Menorca i Eivissa, i realitzada, en nom del Centre d'Estudis Teològics de Mallorca, per mossèn Pere Joan Llabrés, mossèn Miquel Anglada i mossèn Joan Marí. Un motiu joiós de veritat, ja que, com es diu en la presentació que serveix de pòrtic al llibre, «posar en mans del poble de les nostres Illes, per primera vegada en la seva llengua pròpia, un llibre tan important com el *Nou Testament*, és certament una fita en la història religiosa i literària de les Balears i Pitiüses».

Pensem, en efecte, que tota la versió d'aqueixa arrel primera del cristianisme que és el *Nou Testament* a qualsevol llengua moderna té un profund significat per quant representa un acostament de la paraula del Crist a la intimitat de l'home actual. Significat que es tenyeix d'emoció quan la versió es fa, no a una gran llengua d'abast universal, sinó a un modest idioma d'àmbit demogràfic restringit. És aquella emo-

ció que va reflectir Miquel dels Sants Oliver en el bell poema titulat *La parla de Jesús*. Ho paga recordar-lo en una avinentesa com la d'avui:

*Per la ribera s'hi veu gent
de tots els llocs de la comarca;
Jesús parlava dolçament
mig recolzat dins una barca.*

*Vora la riba, costejant,
segueix la blana correntia;
la multitud, davant davant,
des de les roques la seguia.*

*¿Quina és la parla de Jesús
que tots la troben agradosa?
¿On són les regles de bon ús
que la fan clara i melodiosa?*

*¿Parla l'hebreu de Salomó,
tronant al Temple fins al sòtil?
¿Parla el llatí de Ciceró
o el grec declama d'Aristòtil?*

*De llavis rústecs Ell ha pres
el seu llenguatge predilecte:
humil i rònc patuès
que no arribava a dialecte.*

*Deixa sentir l'accent vulgar
d'un baix caldaic, pobre i corrupte;
la fe és herència popular,
com fill del Pòrtic és el dubte.*

*De sa divina intuïció
la Sinagoga n'està trista
qui és Fill del Pare creador
serà també suprem Artista.*

*I aquell llenguatge es va inflamant
com en nit fosca la lluernia;
s'encén en foc i Esperit Sant
i en resplendors de llum eterna...*

*Oh llengua nostra, torrent fresc,
com has seguit el gran exemple!
Oh bell parlar catalanesc,
de pedra humil se'n fa gran temple!*

La parla de Jesús s'adreça certament als humils per a gloriificar-los, en una llengua humil que en resta gloriificada.

L'acostament de la paraula sagrada a l'horitzó més immediat, més quotidià i més íntim de la persona, és, d'altra banda, una necessitat que ha assumit tradicionalment l'Església de les Illes. Conten que, tot demanant-li ajut per a una determinada empresa cul-

tural, fou presentada a un poderós financer mallorquí una informació que recollia el desenvolupament històric de la Renaixença a les nostres Illes i exposava els objectius i les realitzacions d'aquell moviment. El financer, segons diuen, va examinar breument i amb aire displicent aquella documentació i la va deixar damunt la taula fent aquest únic comentari: «Això és cosa de xuetes i de capellans». Tot seguit mudà de conserva.

No hi ha dubte que la perspicàcia del prestigiós i poderós financer devia ser molt fina, perquè bé va saber endevinar, tot just amb una ullada, quins eren els dos sectors socials que amb més eficàcia havien treballat a Mallorca per fer possible l'enaltiment de la nostra llengua i el recobriment de la cultura nacional que ens és pròpia: els descendents dels jueus conversos, amb el seu desig de rompre marginacions absurdes i amb la seva voluntat, emocionant i heroica, d'esser mallorquins, i l'Església amb l'encert de fer seu, jo diria que evangèlicament, el deure de protegir i de fomentar la identitat lingüística i cultural del país. No cal ara recordar les aportacions que els homes d'Església han fet a aquesta cultura d'ençà que, fa més d'un segle va renèixer de les pròpies cendres. Els noms de mossèn Antoni M.ª Alcover, fundador dels moderns estudis lingüístics a les nostres Illes, de mossèn Miquel Costa i Llobera, creador de la més depurada poesia del nostre temps, o de mossèn Salvador Galmés, lul·lista insigne, iniciador de la narrativa mallorquina contemporània, acrediten amb escreix la meua afirmació. I no menys l'acredita la labor duita a terme, en el començament del segle, pel bisbe Pere-Joan Campins, implantant l'estudi de la nostra llengua i cultura en el Seminari i promovent-ne la difusió.

L'Església ha estat, en el curs de la història, un dels centres de poder més importants a les nostres Illes. Això explica la transcendència de les seves actituds i decisions. Avui, afortunadament per a les Illes i nogensmenys per a l'Església, aquell poder ha desaparegut. Resten, emperò, intactes, i fins i tot amb més sòlids fonaments, l'autoritat moral i el prestigi; i és a partir d'aquesta autoritat moral i d'aquest prestigi que l'Església pot continuar fent, integrada dins el marc més ampli de la tasca pastoral que li pertoca, una gran labor específica en favor de la cultura nacional de les Illes.

Dins aquesta línia cal inscriure la versió del *Nou Testament* que ara surt a la llum pública. Ens n'hem de felicitar i hem de felicitar els qui l'han promoguda i els qui l'han realitzada. Al mateix temps hem de fer públic el testimoni de la gratitud que mereixen les dues institucions que han contribuït amb el seu suport a fer possible aquesta edició: La Direcció General de Cultura de la Conselleria d'Educació i Ciència del Govern Balear i la Caixa de Pensions.

El *Nou Testament* arriba a mans dels lectors de les Illes, expressat en les paraules que són pròpies d'aquests lectors. Tant de bo el nostre poble sàpiga capir i entendre més bé que mai, en el fons d'aquestes paraules seves, l'eco claríssim i poderós d'aquella Paraula que, com diu Joan Evangelista, és el principi de tota cosa.

Jesús predicant des de la barca
(Una altra imatge evangèlica ideada pel P. Jeroni Nadal)

(Ve de la pàg. 31)

CLOENDA GOJOSA

Crec que tenc prou confiança amb els lectors de *LLUC* com per manifestar-los que és aquesta una edició que duia al cor de temps enrera. Per a mi, és també una culminació d'una tasca al servei de les esglésies de les Illes i una fita en el meu ministeri, dins l'any en què he celebrat el XXVè aniversari de la meua ordenació presbiteral.

Acabaré amb les paraules amb què vaig cloure la meua presentació d'aquest Nou Testament dia 28 de gener al Seminari Major: «No em resta res més que donar gràcies a l'Esperit perquè creim que és ell que, tal com "parlà per boca dels profetes", també ens ha mogut a nosaltres a oferir al nostre poble el llibre bàsic de la nostra fe en Crist Salvador. Sols desitjam, com diu la presentació del CETEM, que la Paraula de Déu s'escampi més i més entre nosaltres, que la seva lectura sigui fàcil i entenedora, perquè els creients puguem viure amb el goig d'escoltar en la nostra llengua les meravelles de Déu i siguem plens de l'Esperit Sant. Que així, doncs, com diuen els nostres bisbes, recordant la "Dei Verbum" del Concili Vaticà II, la Paraula de Déu es propagui pertot arreu i sigui glorificada, que entri a les nostres comunitats cristianes, a les nostres llars i escoles, que entri sobretot en el nostre cor» (*B. O. del bisbat de Mallorca, 1988, n.º CXXVIII, p. 116*).

PERE-JOAN LLABRÉS, prevere
Director del CETEM

La immigració, Canyelles i el nacionalisme

per Mateu Morro i Marcè

Les declaracions del president de la Comunitat Autònoma, Gabriel Canyelles, dient que per a lluitar contra l'atur calia limitar l'entrada d'immigrants a les illes, i plantejar-se una reforma constitucional, han provocat un encès debat, amb declaracions per a tots els gusts, que ha arribat a la societat illenca amb uns termes ambigus, confusos, demagògics en definitiva, plantejant problemes falsos i amagant qualsevol intent de reflexió sobre la nostra realitat.

Res de positiu s'ha plantejat de banda dels sectors aliniats entorn a Canyelles; la ridiculesa de les declaracions sobre «l'ecologisme ecològic» del Sr. Forcades no són gaire dignes d'esser preses en consideració. I les declaracions del PSOE, i la seva campanya «Terra de tots», han contribuït, pel seu to demagògic, a vegades amb ressonàncies lerroixistes, a sembrar la llavor de l'escissió entre la nostra comunitat. Realment, a més de palesar un espanyolisme abrandat i confés, el PSOE ha usat uns termes (comparacions de Canyelles amb Hitler, Franco, i Le Pen; acusacions de xenofòbia, xauvinisme, etc.) del tot fora de lloc.

Per a un plantejament de país, solidari i integrador, és a dir, per a un projecte de nacionalisme alliberador, tot això ha estat molt preocupant. Ja no es tracta de defensar un espai polític (el del nacionalisme real i conseqüent) de la pretesa invasió d'AP. Això no em preocupa gens: tots sabem en aquesta terra quin paper juga cadascú. No es tracta, com feia Jeroni Albertí, d'escridassar-se dient: «No són ells els nacionalistes! els bons nacionalistes som nosaltres!». El que preocupa, i molt seriosament, és la frivolitat i la lleugeresa amb què s'amenaça i s'entrebanca el procés de construcció nacional d'aquest país, com s'utilitzen arguments tendents a escindir la societat illenca, a atiar sentiments primaris, a impedir una reflexió rigorosa que mení cap a vies de solució. Perquè no hi ha projecte nacional viable si es produeix l'escissió entre comunitats.

La nostra és una col·lectivitat nacionalment malmal, escassament vertebrada internament, sotragada per canvis socioeconòmics i culturals, ràpids i intensos, patits en una situació de dependència política, i en aquest context plantejar debats absurds és nociu. Uns i altres han valorat més les seves estratègies electorals que no la nostra realitat de país per fer. I res de bo cal esperar d'aquestes actuacions.

Gabriel Canyelles va dir que ell havia donat a en-

cedre una metxa de discòrdia, però que era el PSOE qui l'havia encesa. I va quedar tan tranquil, sense ni plantejar-se la seva dimissió per irresponsable, com seria pertinent en qui reconeix haver fet possible una situació negativa i crispada. Aquesta actitud no és nova en un home al qual tots els escàndols li han passat per damunt. De tota manera, part hi ha de raó en les seves paraules, i això encara les fa més greus.

DIMENSIONS I ABAST DE LES DECLARACIONS DE CANYELLES

Les declaracions de Canyelles s'han de situar en un context més ampli. Hi ha elements com la reclamació de competències enfront del govern central, el verbalisme sobre el finançament autonòmic, la ponència ideològica d'AP que parla de regionalisme i de regionalitzar el partit, etc., que confirmen que la dreta governant cerca un discurs propi, que la consolidi a les illes en un moment en què AP a nivell estatal va de rota batuda i no arriba a aixecar el cap. Hi ha models prou suggestius per a aquesta dreta illenca, i no tan sols en el pujolisme o en el PNB, sinó que pot trobar referències en els creixements electorals de forces «regionalistes» com la «Unión Valenciana», «Partido Aragonés Regionalista», «Unión del Pueblo Navarro», etc., que són una clara expressió de la tendència de la dreta conservadora a refugiar-se en un discurs populista i regional per tal d'oposar-se amb més eficàcia a la prepotència del PSOE.

Canyelles se sent fort en el govern, segur dels seus lligams amb les xarxes bàsiques del poder econòmic i social dins la nostra societat, i posa missions pel reforçament de la seva carta personal, per aparèixer com el «defensor de tots els illencs» i empènyer una tímida regionalització del partit conservador (que no cal confondre amb qualsevol provatura de trencar amb el seu sucursalisme essencial). No debades sap que així clou les barres cada cop més entorn de l'aliada, però odiada i molesta alhora, Unió Mallorquina. Canyelles posa en marxa una operació per a vestir la nuesa ideològica de la dreta conservadora, en la qual hi té un paper la utilització oportunista i conjuntural d'alguns elements regionalistes i autonomistes.

La dreta illenca, la mateixa dreta que va adoptar una actitud hostil davant l'estatut d'autonomia perquè el trobava massa disgregador, la mateixa dreta

enemiga de tot allò que ens defineix nacionalment, la mateixa dreta que esquartera i ven pam a pam el territori, ha fet un gran descobriment: el valor del control de les institucions autònomes, sobretot en un temps en què a Madrid hi comanden els contraris. El seu odi a l'autonomia tenia sentit quan els mecanismes caciquils funcionaven de manera primitiva, a través de la relació directa amb els centres de poder madrilenys. Ara Madrid és controlat pels altres, però aquí tenen un instrument que els permet mantenir el seu control polític, i en bona mesura social i econòmic, sobre la societat illenca. Han tornat autonomistes en la mesura en què han descobert la importància de l'ús de les institucions en funció dels seus interessos.

En el context d'una terra històricament controlada pels mecanismes caciquils, electoralment conservadora, sense una societat civil sòlidament constituïda, el domini dels ressorts institucionals els permet reforçar contínuament els seus lligams amb els sectors socialment i econòmicament hegemònics. Tot, des de fomentar associacions de la tercera edat a subvencionar federacions esportives, prioritzar municipis «controlats» pels propis, introduir amics i familiars dins l'administració autònoma, transformar en urbanitzables àrees que haurien d'esser protegides, etc., tot cobra un sentit ben concret. Certament amb això la política i les institucions es degraden, però el control i el domini d'aquests sectors s'aferma i s'eternitza.

I el que abans sortia a la llum pública, davant la inexperiència d'una dreta que governava aquesta autonomia com si fos S'Alqueria d'Avall, ara han après a amagar-ho. Han après a presentar-se com a víctimes dels socialistes de Madrid, dissimulant la seva ineptitud darrera acusacions —certament fonamentades— al centralisme dels socialistes espanyols. Han après a parlar i fer discursos. No debades existeixen els assessors d'imatge i dotzenes d'aspirants a esdevenir ideòlegs d'aquesta dreta eterna (en el poder, s'entén). I han après a cercar coartades ideològiques que tapin les seves corrupcions i els seus negocis. És dins aquest marc on cal situar el nou populisme dels Canyelles i Forcades.

Ingenuïtats a banda, no podem pensar, ni remotament, que des de la dreta es pretengui impulsar una reforma de la constitució per a limitar el mercat de treball dins l'estat espanyol. No tan sols perquè AP és un partit cetraltitzat, dins el qual AP Balears no és sobirana, sinó perquè els sectors socials que més influeixen dins el govern autònom (els especuladors, els urbanitzadors, els constructors...) no estan, per descomptat, per una política d'aquest caire. Contràriament, basen el seu guany, en bona mesura, en l'existència d'una abundant oferta de mà d'obra barata. La gestió desenvolupista, de balearització i de foment de l'especulació que realitza el govern Canyelles no contempla restriccions de l'oferta de treball.

En el mateix plenari del Parlament on es debatien les declaracions de Canyelles, AP/PL, UM i CDS presentaven una proposició de Llei per tal de fer possible la urbanització d'un dels darrers trossos verges de la Badia d'Alcúdia: Sa Canova d'Artà. Mentre per una

«Els problemes no els creen ni els mallorquins ni els immigrants, els creen els qui instrumentalitzen la immigració com a factor desnacionalitzador».

part el president Canyelles deia que com a illes tenim unes possibilitats i uns recursos limitats, uns condicionants que ens exigeixen un «desenvolupament paulatí», afavorint els factors de qualitat sobre els de quantitat, etc., per l'altra consolidava un model de creixement salvatge i depredador dels recursos i del territori. Demagògia i realitat es complementaven en un trist joc de cinismes.

LES REACCIONS DEL PSOE

L'actuació del PSOE davant aquests temes ha estat massa simplista. Ni la necessitat d'aprofitar totes les circumstàncies per provar de debilitar el govern Canyelles, ni la de fer costat al delegat del govern espanyol, ni la de consolidar preteses bases electorals d'origen immigrant, justifiquen una campanya distorsionadora i de resultats clarament lerrouixistes.

Els drets humans, tan esventats, són alguna cosa més complexa que el text constitucional. El PSOE havia d'haver recordat que un dret humà essencial és el de poder viure a la pròpia terra, sense necessitat d'haver d'emigrar. I havia d'haver explicat el caràcter negatiu de tot flux migratori, sempre incrementat si la societat receptora és una societat oprimida nacionalment, sense possibilitats reals d'integrar els nousvinguts.

El PSOE havia d'haver recordat que molts dels drets humans reconeguts a la carta de les Nacions Unides (el dret a l'autodeterminació dels pobles, per exemple) són ignorats pel govern espanyol.

Un partit d'esquerra, en un context polític d'hegemonia de la dreta, no es pot limitar a exercir d'eco mediocre de les directrius del govern central, a no ésser que sigui una senzilla sucursal de províncies. Sense un projecte nacional i progressista alhora, mai es podrà lluitar eficaçment per un canvi de sentit en la política d'aquestes illes.

Però res d'això s'ha vist en les reaccions del PSOE, ha semblat que els seus objectius eren d'un altre abast:

a) D'una banda atacar el govern Canyelles, cercant el seu desgast, al mateix temps que es llançava un missatge als sectors de població d'origen no autòcton, que no podem oblidar que són el fonament dels èxits electorals del PSOE a llocs com Ciutat, Calvià, etc. Sense mesurar gaire els efectes de la seva campanya, caracteritzada per retreure el «barco de requilla», les comparacions amb Hitler i Le Pen, etc.

b) Per l'altra, atacar al nacionalisme, considerat un element portador d'insolidaritat i xenofòbia. D'aquesta manera s'impulsa una operació ideològica —ja antiga en el nacionalisme espanyol d'Ortega, José Antonio, etc.— per la qual els oprimits nacionalment esdevenen discriminadors dels drets de tots els espanyols, i els defensors dels interessos de l'estat (atlantista i centralitzador), i de la immutabilitat essencial de la «nación» part damunt els segles, esdevenen els solidaris, els demòcrates i els defensors dels «drets humans».

Així i tot, si prescindim de la defensa a capa i espasa de la Constitució espanyola, els arguments del PSOE han estat febles, i la prova és que la inquietud creada al govern Canyelles ha estat mínima, si no n'ha sortit reforçat.

LA IMMIGRACIÓ I EL NACIONALISME

Per a la construcció d'un país solidari i recobrat nacionalment, cal abordar el tema de la immigració, amb totes les seves implicacions. I no tan sols les lingüístiques i culturals —que són fonamentals—, sinó que també cal considerar la problemàtica econòmica, social i humana, que la immigració massiva ens ha plantejat.

Cal veure aquesta qüestió com un tema fonamental per a la vertebració social i institucional d'aquest país. Un tema que ha d'ésser resolt de manera ineludible si volem assegurar un futur a aquesta terra. I que cal considerar des d'una perspectiva globalitzadora, des d'un projecte progressista, de lluita contra totes les discriminacions socials i econòmiques, i defensant un model de desenvolupament econòmic i territorial equilibrat.

Cal reconèixer que fins ara, i en especial de banda de les institucions, no s'ha fet res per tal de delimitar un programa d'acció en el terreny de l'atur, del treball, dels equipaments socials i culturals, de la viven-

da, de l'ensenyament i dels mitjans de comunicació. Les nostres institucions no han estat eines útils per a fer una societat justa i recobrada en la seva identitat des d'una concepció hegemònica de la cultura pròpia, la cultura catalana.

Aquesta situació en la qual la política aplicada pel govern central i l'autònom és enormement coincident, és greu i de cada cop planteja més dificultats. És per això, que des del nacionalisme, eina al servei de l'articulació i vertebració de la nostra societat, cal impulsar iniciatives per a fer front a aquests problemes. I no sols des de la política, sinó des del carrer, des de les associacions, des del mateix teixit social, generant debats i ajudant a formar opinions.

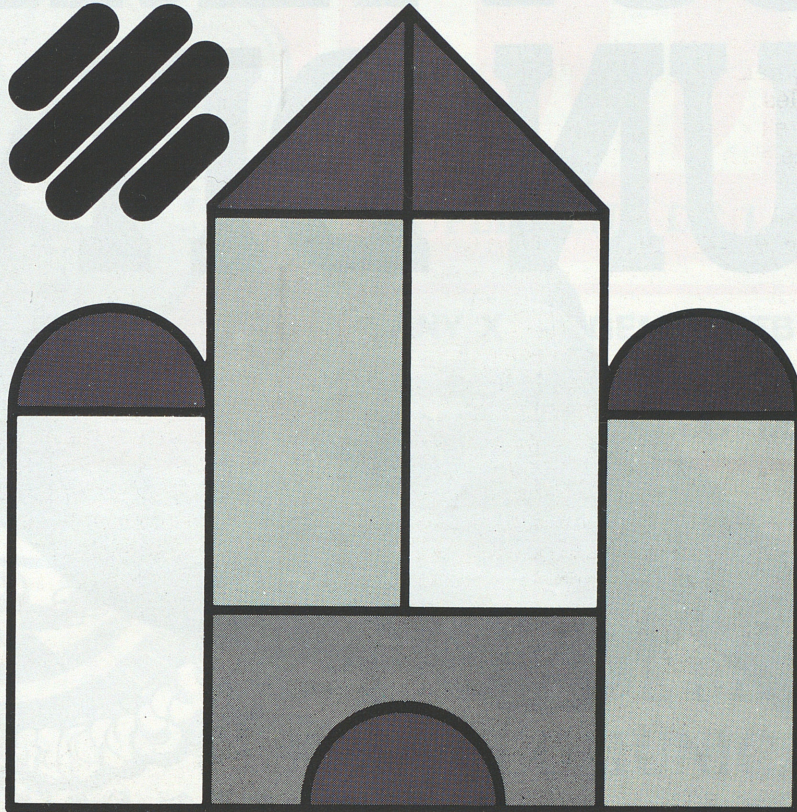
No serà des del foment de l'escissió de la nostra societat en dues comunitats oposades com avançarem. En aquest terreny hi tenim totes les de perdre. Sols en la mesura en què des d'un punt de mira tolerant, solidari i nacional, se sàpiga promoure una acció al servei del poble d'aquestes illes, no al servei dels especuladors i urbanitzadors, podrem fer camí cap a una comunitat integrada. I la integració serà una cosa natural i òbvia, sense cap problema. Perquè els problemes no els creen els mallorquins, ni els immigrants, els creen les polítiques assimilistes que no dubten a usar instrumentalment la immigració com a factor desnacionalitzador, i les demagògies dels que parlen de controlar la immigració mentre l'estan fomentant, al mateix temps que venen aquesta terra, pam a pam, a l'especulació.

MATEU MORRO I MARCÉ

 Edicions
 Disseny gràfic
 Publicitat impresa
 Fotocomposició
 Tipografia / Offset

taller gràfic
RAMON

JAUME BALMES, 43 - TEL. 75 44 32 - 07004 PALMA DE MALLORCA

**Visqui en propietat
a preu de lloguer.**

**VIURE EN
PROPIETAT**

PRÉSTEC HABITATGE

BANCA CATALANA

BANC INDUSTRIAL DE CATALUNYA
BANC INDUSTRIAL DEL MEDITERRANI
BANC DE BARCELONA

JUST AMB UN DIT

COBRAU, INGRESSAU, CONEIXEU EL SALDO
I L'EXTRACTE DE COMPTES

*Just amb un dit, utilitzant la Tarjeta «SA NOSTRA»
i els nostres Caixers Automàtics,
disposau dels vostres doblers,
realitzau ingressos, consultau el saldo
i obteniu un extracte del vostre compte,
en un instant i còmodament.*

CAIXA DE BALEARS
"SA NOSTRA"